

การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง
ชุมชนบ่อนไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

โดย
นายฉัตรชัย สินธุ์ชัย
นายณัฐวัฒน์ พุฒิอุดม

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
ปีการศึกษา 2552

ที่ประชุมสาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณาแล้ว
อนุมัติให้สารนิพนธ์ของ นายฉัตรชัย สิ้นจ้อย และนาย ณัฐวัฒน์ พุทธิอุดม เรื่อง “การเปลี่ยนแปลง
คุณภาพชีวิตของประชาชน ที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร ” มี
คุณภาพเพียงพอที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

..... (อาจารย์ที่ปรึกษา)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

..... (หัวหน้าสาขาการจัดการชุมชน)

(อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บัวห่อ)

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ จากอาจารย์พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์
ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้องมาโดยตลอด ที่ได้กรุณาแนะนำและให้
คำปรึกษาในแนวทางการค้นคว้า ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่าง
ยิ่งในการดำเนินการศึกษา จนการศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้
 ณ ที่นี้

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เจ้าหน้าที่พอช.
ผู้นำชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ ครอบครัวสินจู้และพุฒิอุตม เพื่อนๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ที่ให้
ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ตลอดจนคอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ซึ่งทำให้การศึกษาคั้ง
นี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

ฉัตรชัย สินจู้

ฉัฐวัฒน์ พุฒิอุตม
กุมภาพันธ์ 2553

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขอบเขตของการศึกษา.....	2
ขอบเขตด้านพื้นที่.....	2
ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน.....	4
แนวคิดและทฤษฎีด้านชุมชน.....	8
แนวคิด โครงการบ้านมั่นคง.....	14
เป้าหมายของบ้านมั่นคง.....	16
กระบวนการสำคัญของบ้านมั่นคง.....	17
หลักการสำคัญของบ้านมั่นคง.....	18
แนวคิดคุณภาพชีวิต.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	26
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
ระยะเวลาการศึกษา.....	27
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลโครงการบ้านมั่นคง และข้อมูลทั่วไปชุมชนพัฒนาบ่อนไถ่.....	28
ความเป็นมาโครงการบ้านมั่นคง.....	28

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เป้าหมายโครงการบ้านมั่นคง.....	29
กลุ่มเป้าหมายของผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ.....	30
แนวคิดสำคัญของโครงการ.....	30
กลไกสำคัญในการดำเนินการโครงการบ้านมั่นคง.....	31
ทางเลือก และรูปแบบในการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย.....	31
ประวัติความเป็นมาของชุมชนพัฒนาบ่อนไก่.....	32
ส่วนที่2 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ก่อนเข้าสู่โครงการบ้านมั่นคงชุมชนบ่อนไก่.....	36
ส่วนที่3 สภาพชีวิตความเป็นอยู่หลังเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง.....	38
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	39
อภิปรายผลการศึกษา.....	39
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	40
ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา.....	40
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	40
บรรณานุกรม.....	41
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แนวคำถาม.....	42
ภาคผนวก ข ผู้ให้ข้อมูล.....	46
ภาคผนวก ค รูปภาพ.....	48
ภาคผนวก ง ประวัติผู้ศึกษา.....	52

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บ้าน หรือที่อยู่อาศัย เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัว และเป็นภาพสะท้อนสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ดังนั้นความมั่นคงในการอยู่อาศัยเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาซึ่งความมั่นคงในการตั้งหลักแหล่ง สร้างถิ่นฐาน การสร้างชีวิต สร้างชุมชน และสังคมที่มั่นคง (ธนาคารอาคารสงเคราะห์ 2546 :24)

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาของประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ความยากจนที่รุนแรงขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาพื้นที่ รวมถึงความไม่เท่าเทียมในเรื่องบริการพื้นที่ นอกจากนี้ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจยังส่งผลให้ปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้น

การเจริญเติบโตของเมืองก่อให้เกิดความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม มีปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก กระจุกกระจายในเมืองต่างๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและเมืองโดยทั่วไป เนื่องจากขาดการจัดการด้านที่ดินอย่างเหมาะสมที่จะสามารถรองรับการอยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มระดับล่างของเมือง ปัจจุบันชุมชนแออัดรวมทั้งชุมชนผู้มีรายได้น้อย ประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการอยู่อาศัย ที่สำคัญคือ ปัญหาการขาดความมั่นคงในการอยู่อาศัย ถือได้ว่าเป็นปัญหาหลักที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน หากเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยปานกลางหรือมากก็สามารถที่จะจัดการกับปัญหานี้ได้โดยง่าย แต่กลุ่มที่มีรายได้น้อยไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้โดยลำพัง จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐผ่านทางนโยบายต่างๆ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 2551:6-8)

รัฐบาลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย เช่นการอุดหนุนหน่วยงานที่ผลิตที่อยู่อาศัยให้มีต้นทุนต่ำลง การช่วยเหลือค่าใช้จ่ายผู้ซื้อหรือผู้เช่าที่อยู่อาศัย การอุดหนุนผ่านการให้สินเชื่อหรือผ่านระบบภาษี และควบคุมค่าเช่าบ้าน เป็นต้น อีกทั้งมีการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาระยะที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยมีหลายโครงการด้วยกันตามลักษณะความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมาย เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการบ้านมั่นคง เป็นต้น โครงการบ้านมั่นคงรับดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นโครงการที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนแออัดในเมืองบนแนวคิดที่ให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง เพื่อให้ชุมชนได้ที่อยู่อาศัยที่ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับวิถีชีวิต

ชุมชนอย่างแท้จริง ด้วยการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานระดับจังหวัด โดยดำเนินการแก้ไขสภาพของชุมชนแออัดที่มีอยู่ด้วยการจัดระบบชุมชนใหม่ให้มั่นคงทุกด้าน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน 2550 : 4)

นอกจากโครงการ “บ้านมั่นคง” นี้ จะเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาในด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมแล้วนั้น ยังมีการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งแน่นอนว่าโครงการ “บ้านมั่นคง” นี้ เป็นโครงการที่เข้ามาเปลี่ยนแปลง ทุกอย่าง ทั้งด้านกายภาพ และคุณภาพ จึงทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายๆด้านนั้นเปลี่ยนแปลงไป

ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับโครงการบ้านมั่นคง และประสบการณ์จากการฝึกงานพบว่า ชุมชนบ่อนไก่ เป็นชุมชนที่มีความคืบหน้าและการจัดการ โครงการที่ชัดเจนที่สุด

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่เข้าร่วมในโครงการบ้านมั่นคง เพื่อเป็นประโยชน์ ให้แก่องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการกำหนดคนโยบาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่เข้าร่วมในโครงการบ้านมั่นคง ในทุกๆด้าน อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนภายหลังจากการเข้ามาของโครงการ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เข้าร่วม โครงการมั่นคง โดยมีขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

1.ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ ชุมชน บ่อนไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

2.ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหา ประกอบไปด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ่อนไก่ จำกัด
 - 1.1. ข้อมูลของชุมชนบ่อนไก่
 - 1.2. ข้อมูลของการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงชุมชนบ่อนไก่
2. สภาพการดำเนินชีวิต และการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนชุมชนบ่อนไก่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนที่กำลังดำเนินการและกำลังเข้าร่วมโครงการไปสู่กระบวนการบ้านมั่นคง โดยจะเป็นประโยชน์ในการจัดการหรือปรับปรุงพฤติกรรมให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการต่อไป

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ผู้ศึกษา
เลือกใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้นำมาวางเป็นกรอบแนวคิด เพื่อเป็นแนวทางในการ
วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต โดยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับบ้านมั่นคง

1.4 แนวคิดคุณภาพชีวิต

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

1.1.1 ความหมายของ การพัฒนา

ความหมายของคำว่า “การพัฒนา” นั้น ได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ดังจะได้นำมากล่าว
เป็นตัวอย่างต่อไปนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2522 : 9) ได้กล่าว การพัฒนาทุกอย่างจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นก่อนแล้ว
จะต้องมีสิ่งอื่นหรือลักษณะอื่นเข้ามาผสม จึงจะเรียกการเปลี่ยนแปลงนั้นว่า “การพัฒนา” ลักษณะที่เพิ่มเข้ามา
นั้นที่สำคัญ คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่กำหนดไว้ล่วงหน้า สมบูรณ์

สุขสำราญ (2524 : 23) ได้ให้ความหมาย “การพัฒนา” ว่า คือ การทำให้เจริญนั่นเอง แต่เมื่อมาใช้เป็นคำแปล
ของ (Development) ในภาษาอังกฤษจะมีความหมายกินความลึกไปถึงการทำให้ดีขึ้นจากที่เป็นอยู่ โดยการนำ
เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือการนำวิชาการแปลกใหม่เข้า

มาใช้ การพัฒนาในความหมาย มิได้หมายถึงการพัฒนาวัตถุเท่านั้น แต่หมายถึงการพัฒนาบุคคลทั้งในด้านจิตใจและความคิดด้วย

วิทยากร เชียงกูล (2527 : 12) ได้แสดงความเห็นถึง “การพัฒนา” ว่าการพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญงอกงามทางศิลปวัฒนธรรมและจิตใจ และความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุ เพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องพัฒนาทางด้านการศึกษาลึกลับแฝงที่ การพักผ่อนหย่อนใจและการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้เรียกว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้เห็นว่า การพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้า หรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น แต่อยู่ที่การเพิ่มความพอใจและความสุขของประชาชนมากกว่า

รีดเดอร์ (Reeder, อ้างถึงใน โสภณ โสภโณ, 2540 : 15) ให้ความหมายของ “การพัฒนา” ว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ความแตกต่าง เช่น ปริมาณและคุณภาพของบริการข้อมูลและข่าวสาร ฐานะทางสังคม บทบาทและอาชีพ เป็นต้น
2. การใช้ประโยชน์จากบริการที่มีอยู่และเพิ่มขึ้น
3. มีเทคโนโลยีและความมีประสิทธิภาพกระจายทั่วทุกสังคม
4. มีความเชื่อและความไม่เชื่อ เช่น เป้าประสงค์ ความเชื่อพื้นฐาน ค่านิยม โอกาสและการสนับสนุน
5. ทักษะ เช่น ระดับความพอใจ ความเป็นเอกภาพ ขวัญ และความพึงพอใจมากขึ้น
6. มีพฤติกรรม เช่น ช่วยเหลือตนเอง มีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ และมีความคิดริเริ่มมากขึ้น

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

1.1.2 ความหมายของชุมชน

การศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชน (Community Development) สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจก่อนการศึกษา คือ เรื่องของความหมายของชุมชน เพื่อให้เข้าใจกรอบแนวคิดเชิงความหมายของชุมชนว่ากว้างแคบหรือมีผู้นิยามความหมายของชุมชน เพื่อกำหนดกรอบความคิดของผู้ศึกษาที่มีต่อชุมชนให้กระจ่างชัดเจน

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2536 : 64) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับชุมชนว่า เป็นคำใหม่ในภาษาไทย เพราะไม่เคยปรากฏในพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. 2493 และสันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มมีการใช้หลังจากนั้นเล็กน้อย โดยการแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “Community” ในระยะที่วิชาการทางด้านสังคมศาสตร์

ตะวันตกได้เริ่มแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทย เพื่อศึกษาชนบท และต่อมารัฐก็ได้ใช้คำนี้ หลังจากที่ได้ตื่นตัว ในการพัฒนาหมู่บ้าน จนมีการตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ คือ กรมการพัฒนาชุมชน ในปี พ.ศ. 2505 ด้วย เหตุนี้ในระยะแรกชุมชนมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า บ้านหรือหมู่บ้านในภาษาไทยที่มีมาก่อนหน้านั้น ในฐานะเป็นหน่วยการปกครองที่มีขอบเขตแน่นอนภายใต้การควบคุมของรัฐ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2540 : 161) ได้เสนอคำจำกัดความของชุมชน ว่า หมายถึง กลุ่มชนที่มี วิถีชีวิตเกี่ยวพันกัน และมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ ในพื้นที่ร่วมกัน หรือการมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือการมี วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือ ความสนใจร่วมกัน

เจลิยว บุรีภักดีและคณะ (2545 : 44-45) ได้ให้ความหมายของ คำว่า ชุมชนหมายถึง กลุ่มคน หรือบริเวณที่กลุ่มคนนั้น ๆ อยู่รวมกัน ได้ทั้ง ๆ ที่แต่ละคนมีความแตกต่างกัน หรือความหลากหลายใน ชุมชนนั้น เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525 : 6-8) ได้ให้ความหมายของชุมชน ว่าหมายถึง องค์การทางสังคม อย่างหนึ่ง ที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งที่ปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐาน ส่วนใหญ่ และสามารถแก้ไขปัญหาล้วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ โดยสรุปแล้วชุมชนในทัศนะของ สัญญาสัญญาวิวัฒน์ จะต้องประกอบด้วย

1. ประชากรจำนวนหนึ่ง
2. สถาบันทางสังคม
3. องค์การทางสังคมชนิดที่มีขนาดย่อมกว่าชุมชน เช่น ครอบครัว กลุ่มสหกรณ์ สโมสร เป็นต้น
4. อาณาเขตทางภูมิศาสตร์

แซนเดอร์ส (sanders' 1985 อ้างถึงใน สนธยา พลศรี 2545: 21) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า คือ การที่ กลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มมาร่วมกัน ในบริเวณเดียวกัน ภายใต้กฎหมายและข้อบังคับอันเดียวกัน มีการ สัมผัสกัน มีความสนใจร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน

พัฒน์ สุจางค์ (2524 : 4) ได้ให้ความหมายของ ชุมชน ในแง่การพัฒนาชุมชนว่าหมายถึง ดินแดนทั่วไปที่มีคนจำนวนมากว่า 2 คนขึ้นไปที่ได้ร่วมกันด้วยทัศนคติอย่างเดียวกัน คือ มีความ คิดเห็นพ้องต้องกันรวมตัวกันที่จะทำอะไรร่วมกัน และก็หวังที่จะปลูกผลสำเร็จนั้นอย่างเดียวกัน และ ชุมชนในความหมายของพัฒน์ สุจางค์ จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะดังนี้ คือ

1. มีกลุ่มบุคคล
2. ครอบคลุมอาณาเขตบริเวณหนึ่ง
3. มีสภาพการเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน
4. มีผลประโยชน์และความสะดวกสบายร่วมกัน

ประเวศ วะสี (2541 : 35-36) ให้ความหมายของชุมชนว่า การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามในการทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ และรวมถึงมีการติดต่อสื่อสาร (Communicate) ร่วมกัน ซึ่งอาจพิจารณาโดยการเป็นคุณลักษณะของชุมชนได้ดังนี้ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
2. มีความเอื้ออาทรต่อกัน
3. มีการกระทำร่วมกัน
4. มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ

สรุป ความหมายของคำว่า “ชุมชน” คือ พื้นที่อันเป็นที่อาศัยอยู่ของคนและหมายถึง กลุ่มของประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่นั้นโดยมีความสนใจ มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.1.3 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

พัฒน์ สุจันท์ (2524 : 20) ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น ด้วยความร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน โดยวิธีการปรึกษาหารือกัน

เจลิเยว บุรีภักดี และคณะ (2545 : 45) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน คือการทำให้คนซึ่งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และอื่น ๆ สามารถอยู่รวมกันได้อย่างราบรื่นมีความสุข รู้รักสามัคคี และร่วมมือกันทำงานได้

สัจญญา สัจญญาวิวัฒน์ (2526 : 10) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนา ที่ดีงาม หรือเจริญ) กล่าวคือ เป็นการจงใจ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ กล่าวโดยสรุป การพัฒนาชุมชน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยมีการวางแผน (Planned Community Change)

สุเทพ เชาวลิต (2524 : 18) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาความคิดและความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมมือกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเอง เพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ทั้งในทางเศรษฐกิจสังคม การศึกษา อนามัยและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อภิชัย พันธเสน (2539 : 135) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนาชุมชน ไว้ว่า คือลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ตั้งใจกระทำขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นจากสภาพก่อนการพัฒนา มีการกินดีอยู่ดี มีการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีการปรับปรุง ดัดแปลง หรือควบคุมทรัพยากรและสภาพแวดล้อม มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองกับสังคมภายนอกชุมชนของตน ตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนเป็นสำคัญ

สรุปว่า “การพัฒนาชุมชน” หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐและภาคเอกชนหรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพ อนามัย การมีส่วนร่วม เป็นต้น ของคนภายในชุมชนให้ดีขึ้น

1.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านชุมชน

ผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคมวิทยาได้ศึกษา และให้คำจำกัดความของคำว่า “ชุมชน” มากมาย และเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามลักษณะสำคัญของชุมชนนั้น ๆ เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนแออัด ชุมชนชนบท เป็นต้น

1.2.1 ความหมายของคำว่า “ชุมชน”

“ชุมชน” มีความหมายที่หลากหลาย และถ้ามองโดยรวมจะเห็นว่า มีนัยหรือความหมายใกล้เคียงกัน สามารถสรุปรวม เป็นแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนใน 4 แนวคิดดังนี้ 1) แนวคิดสังคมวิทยา 2)

แนวคิดทางมนุษยนิยม 3) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน และประชาสังคม 4) แนวคิดเกี่ยวกับ ชุมชนในรูปแบบใหม่ (ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ 2543 : 26-63)

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) ชุมชน คือ หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ชุมชน (Community) ในพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน 2524 : 72) ได้ให้ความหมายไว้ 3 แนวดังนี้ คือ

1. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคมแต่มีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบกว่า
2. เขตพื้นที่ ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคม แต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกว่า และมีความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา
3. ความรู้สึกและทัศนคติทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม คล้ายคลึงกับ งานอดิวิพนสิทธิ์และคณะ (2545) ที่กล่าวว่าชุมชน คือ กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณหนึ่ง โดยคนเหล่านี้ถือว่า ตนมีความผูกพันอยู่กับอาณาบริเวณแห่งนั้น มีความยึดเหนี่ยวกันเป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านด้วยกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น ครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัว โรงเรียน วัด ร้านค้า โรงงาน ฯลฯ รวมกันเป็นหมู่บ้านเป็นเมือง แต่กระนั้นก็ตามแม้ว่าชุมชนจะมีกิจกรรมต่าง ๆ หลายด้านและสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตของสมาชิกได้ แต่ชุมชนก็ยังเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ต้องขึ้นอยู่กัับอำนาจรัฐ (งานอดิวิพนสิทธิ์และคณะ 2545 : 133) เช่นเดียวกับ สนธยา พลศรี (2545) ที่ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่นมีความเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทร

กันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพา อาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (สนธยา พลศรี 2545 : 22)

ยูทซัคคี เดชยนต์ (2517 : 39) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่าหมายถึง กลุ่มที่รวมหลาย ๆ ครอบครัวในเขตเนื้อที่อันจำกัด ครอบครัวเหล่านี้สามารถพึ่งพาอาศัยกันทำให้สามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของกันและกันได้

สรุปชุมชน คือ สถานที่และกลุ่มคนที่บุคคลรู้จักเป็นอย่างดี รู้ทั้งข้อดีและข้อเสียของชุมชน เป็นทั้งส่วนหนึ่งของระบบรวมและระบบส่วนบุคคล

1.2.2 รูปแบบและลักษณะของชุมชน

อานนท์ อภาภิรมย์ (2522 : 54-57) ได้จำแนกชุมชนตามลักษณะเด่นของชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนมหานคร (Metropolitan centers) เมืองที่มีประชากร ตั้งแต่ 500,000 คนขึ้นไป
2. เมืองอุตสาหกรรม (Industrial cities) เป็นเมืองอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น เหมืองแร่ ถลุงเหล็ก ผลิตรถยนต์ เครื่องเรือน รองเท้า ฯลฯ
3. เมืองการค้า (Commercial cities) เป็นศูนย์กลางการค้าด้านต่าง ๆ
4. เมืองหลวง (Government cities) เป็นที่ตั้งของเมืองหลวง และหน่วยงานของรัฐบาล
5. เมืองการศึกษา (Educational cities) เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียนต่าง ๆ
6. เมืองสถาบันต่าง ๆ (Institutional Cities) เป็นที่ตั้งของสถาบันองค์การต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย สุขาภิบาล โดยทั่วไปแล้วมักจะมีการจัดองค์การเล็ก ๆ เป็นสาขากระจายอยู่ทั่วไปในเมืองนั้น
7. ชุมชนชานเมือง (Suburban Communities) เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ตัวเมือง ประชากรยังมีการติดต่อไปมาอยู่ในเมือง
8. สถานที่ตากอากาศ (Resort Communities) เช่น ชายทะเล เชียงเขา สถานที่เล่นกีฬา ฯลฯ

9. หมู่บ้านเกษตรกรรม (Agricultural Villages)

10. ชุมชนเปิด (Open Country Communities) เป็นชุมชนที่เป็นศูนย์รวมของหลายด้าน เช่น โรงเรียน วัด โกดังเก็บของ สถานีน้ำมัน ฯลฯ

11. ชุมชนแบบอุดมการณ์ (Ideological Communities) เป็นชุมชนที่เราตั้งใจให้เป็นแบบนั้น หรือที่เรียกว่า “Intentional Communities” ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อทางด้านต่าง ๆ เช่น ทางศาสนา ความชอบ ความสนใจ ชุมชนแบบอุดมการณ์นี้ มีความสำคัญมากในการทำงานจัดระเบียบ และพัฒนาชุมชน เพราะเป็นสิ่งซึ่งทุกคนเชื่อว่าจะสร้างสวัสดิการทางสังคมได้

สรุปข้อมูลชุมชนกรุงเทพมหานคร ชุมชน หมายถึง ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เกษะชุมชน หมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมืองที่กรุงเทพมหานครกำหนดขึ้น ทั้งนี้โดยทำเป็นประกาศ กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

1. ชุมชนแออัด หมายถึง ชุมชนส่วนใหญ่ที่มีอาคารหนาแน่น ไร้ระเบียบและชำรุดทรุดโทรม ประชาชนอยู่อย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย โดยให้ถือเกณฑ์ความหนาแน่นของบ้านเรือนอย่างน้อย 15 หลังคาเรือนต่อพื้นที่ 1 ไร่

2. ชุมชนชานเมือง หมายถึง ชุมชนที่กรุงเทพมหานครได้จัดทำเป็นประกาศกำหนดชุมชน โดยมีพื้นที่ดำเนินการด้านเกษตรกรรมในเขตกรุงเทพมหานครรอบนอกเป็นส่วนใหญ่ มีบ้านเรือนไม่แออัด แต่ขาดการวางแผนทางด้านผังชุมชน เช่น ทางระบายน้ำ ทางเดินเท้า เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา น้ำท่วมขัง การสัญจรไปมาของประชาชนในชุมชน

3. ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร หมายถึง ชุมชนที่มีบ้านจัดสรรที่เป็นที่อยู่อาศัย และดำเนินการในภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยวที่มีบริเวณ ทาวเฮาส์ ตึกแถว หรือ บ้านแฝด สภาพทั่วไปควรจะต้องมีการพัฒนา เช่น ทางระบายน้ำ ขยะ ทางเท้า ซึ่งกรุงเทพมหานครพิจารณาถึงความต้องการของประชาชนและความเหมาะสมในการที่จะเข้าไปดำเนินการพัฒนา ซึ่งจะได้จัดทำเป็นประกาศกำหนดชุมชน

4. เกหะชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งดำเนินการและดูแลโครงการโดยการเกหะแห่งชาติ มีสภาพเป็นแฟลต และกรุงเทพมหานครเข้าไปดำเนินการ ในด้านทางระบายน้ำ ขยะ ทางเท้า เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและอื่น ๆ

5. ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้านน้อยกว่าชุมชนแออัด กล่าวคือน้อยกว่า 15 หลัง ต่อ 1 ไร่ แต่มีความหนาแน่นของจำนวนบ้านมากกว่าชุมชนชานเมือง และกรุงเทพมหานครได้จัดทำประกาศกำหนดเป็นชุมชน โดยที่ชุมชนดังกล่าวไม่เป็นชุมชนตามที่กล่าวมาในข้ออื่น ๆ

1.2.3 ชุมชนแออัด

ชุมชนแออัด หรือภาษาอังกฤษว่า “Crowded Community” ใช้แทนคำว่า “สลัม” ชุมชนแออัด เป็นคำที่ผ่านการอนุมัติจากรัฐมนตรีเพื่อใช้แทนคำเดิม ตั้งแต่วันที่ 27 เมษายน 2525 เหตุผลของการเปลี่ยนคำดังกล่าว คือ คำว่า “สลัม” ให้ความหมายในเชิงคำด้อย ผู้ที่อาศัยรู้สึกตนเป็นคนชั้นล่าง คือ หมายถึงช่องว่างทางสังคมอันอาจก่อให้เกิดผลลบได้

ชุมชนแออัดตามความหมายของกระทรวงมหาดไทย หมายถึง “สภาพ เกหะสถานหรือบริเวณที่พักอาศัย ที่ประกอบด้วยอาคารเก่าแก่ชำรุดทรุดโทรม มีบริเวณที่สกปรกรกรุงรัง ประชาชนอยู่กันอย่างแออัดผิดสุขลักษณะ ต่ำกว่ามาตรฐานสมควร จนไม่อาจอยู่แบบครอบครัวตามปกติวิสัยมนุษย์ ทำให้ไม่ปลอดภัยในด้านสุขภาพและอนามัย” (ณัฐชัย ตันติสุข 2523 : 30)

ตามคำนิยามของการเกหะแห่งชาติ หมายถึง “ชุมชนที่ส่วนใหญ่มีอาคารหนาแน่นไร้ระเบียบ และชำรุดทรุดโทรม ประชากรอยู่กันอย่างแออัด มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยและชุมชนที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ” (ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเกหะแห่งชาติ 2525 : 8)

ทองสุข ชันทอง ให้ความหมายไว้ว่า “แหล่งที่มีอาคารหนาแน่นและอาคารส่วนมากชำรุดทรุดโทรม หรือมีสภาพไม่เหมาะที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย ความปลอดภัย ศีลธรรม หรือสวัสดิภาพของผู้อยู่อาศัยและประชาชน ” (ทองสุข ชันทอง 2520 : 193) ตามร่างพระราชบัญญัติชุมชนแออัด ได้ให้ความหมายชุมชนแออัดไว้ว่า หมายถึง “บริเวณพื้นที่ที่มีสภาพไม่

ถูกสุขลักษณะ มีน้ำขัง อับชื้น หรือสกปรก มีอาคารและผู้อยู่อาศัยอย่างแออัดอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยหรือเป็นแหล่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” (ร่างพระราชบัญญัติชุมชนแออัด มาตรา 4 2-5)

1.2.4 ร่างพระราชบัญญัติชุมชนแออัด

เดิมชื่อว่าร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการกร่างพระราชบัญญัติควบคุมและปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมขึ้น เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2520 ตามที่การเคหะแห่งชาติเสนอโดยให้การเคหะแห่งชาติเป็นเจ้าของเรื่องในการดำเนินการ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาเสร็จแล้วการเคหะแห่งชาติจึงได้ร่างพระราชบัญญัติควบคุมแหล่งเสื่อมโทรมไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2525 ซึ่งต่อมา นายดำรง ลัทธพิพัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าการเคหะแห่งชาติ ได้นำร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมดังกล่าวเพื่อมาแก้ไขเพิ่มเติมหลักการบางประการ รวมทั้งได้เปลี่ยนชื่อเป็นร่างพระราชบัญญัติชุมชนแออัด และได้ส่งให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2525

1. เหตุผลของการร่างพระราชบัญญัติชุมชนแออัด มีใจความดังนี้ คือ เนื่องจากที่ชุมชนเดิมในเมืองใหญ่ ๆ หลายแห่งขาดการบริการที่เหมาะสม ทำให้เป็นชุมชนที่ไร้ระเบียบ ผิดสุขลักษณะหนาแน่น และสกปรก รวมทั้งมีประชากรจำนวนมากอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยเมืองใหญ่ ๆ เพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดชุมชนแออัด มีสภาพเช่นเดียวกับชุมชนเดิม นับเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาทางสังคม นานาประการ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย อาชญากรรม ศีลธรรม และความปลอดภัยของประชาชน สมควรแก้ไข ขจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ สภาพการอยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ตลอดจนเพื่อให้รัฐบาลสามารถให้ความมั่นคงแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน และปรับปรุงชุมชนแออัดให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

2. หลักการสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ ก็คือรัฐบาลจะกำหนดให้เจ้าของที่ดินหรืออาคารดำเนินการปรับปรุงก่อน ถ้าไม่ทำหรือทำไม่ได้ รัฐบาลจะเข้าดำเนินการปรับปรุงเอง โดยใช้ค่าใช้จ่ายของรัฐ

1.3 แนวคิด โครงการบ้านมั่นคง

ที่มาของบ้านมั่นคง

ที่อยู่อาศัย เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญสำหรับการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ ดังนั้นความมั่นคง ในการอยู่อาศัยเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาซึ่งความมั่นคงในการตั้งหลักแหล่ง สร้างถิ่นฐาน การสร้างชีวิต สร้างชุมชน และสังคมที่มั่นคง

กว่า 20 ปีที่ผ่านมา เมื่อประเทศเข้าสู่การพัฒนาสมัยใหม่ จากพื้นฐานที่เป็นประเทศเกษตรกรรมสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง เกิดการอพยพ เกิดการสร้างชุมชนเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและไม่มีแผน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ และปัญหาความยากจนที่รุนแรงขึ้น รวมทั้งความไม่เท่าเทียมในการจัดบริการพื้นฐาน ทำให้คนจนที่อพยพเข้าเมืองไม่สามารถมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและถูกต้องตามกฎหมาย มีความหนาแน่นทรุดโทรมและขาดการพัฒนา ส่วนที่มีอยู่แล้วก็มักไม่มีสัญญาเช่าที่มั่นคง ทำให้เกิดปัญหาการถูกไล่ที่อยู่เสมอ โอกาสสร้างความมั่นคงในการตั้งถิ่นฐานและการมีชีวิตของครอบครัวคนจนในเมือง เป็นไปตามยถากรรม ต้องทำงานหนัก หาเช้ากินค่ำ

การเจริญเติบโตของเมืองได้ก่อให้เกิดความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก กระจุกกระจายในเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเมืองต่าง ๆ ทั่วไป เนื่องจากการขาดการจัดการด้านที่ดินอย่างเหมาะสมที่จะสามารถรองรับการอยู่อาศัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มระดับล่างของเมือง ซึ่งจากข้อมูลปี 2543 พบว่ามีชุมชนแออัดรวมทั้งชุมชนบุกรุกและชุมชนรายได้ได้น้อยอื่น ๆ ในเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศจำนวน 5,500 ชุมชน มีจำนวนครัวเรือน 1,500,000 ครัวเรือน คิด

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

เป็นจำนวนประชากรสูงถึง 6,750,000 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนจนที่กระจุกกระจายอยู่นอกชุมชน เช่น ห้องเช่ารวม ลูกจ้างโรงงาน กรรมกรก่อสร้าง อยู่แบบเร่ร่อน อาศัยวัดอยู่อีกประมาณ 370,000 ครัวเรือน หรือประมาณ 1,500,000 คน รวมทั้งสิ้นเป็นคนจนในเมือง 1,870,000 ครัวเรือน ประมาณ 8,250,000 คน เมื่อเทียบกับประชากรเมืองทั้งหมดแล้วสัดส่วนคนจนในชุมชนแออัดสูงถึงร้อยละ 37

ปัจจุบันชุมชนแออัดรวมทั้งชุมชนผู้มีรายได้ได้น้อยต่าง ๆ ประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการอยู่อาศัย ที่สำคัญคือปัญหาการขาดความมั่นคงในการอยู่อาศัย ซึ่งพบว่ามีชุมชนที่ประสบปัญหาความมั่นคงในการอยู่อาศัย 3,750 ชุมชน เป็นจำนวน 1,140,000 ครัวเรือน หรือ

ประมาณ 5,130,000 คน เป็นกลุ่มที่อยู่ในที่ดินของรัฐ ว่าง เอกชน หรือที่ผสม มีปัญหาไล่ที่ในระดับต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในระหว่างการไล่รื้อ/มีข่าวว่าจะไล่รื้อ รวม 445 ชุมชน ประมาณ 200,000 ครัวเรือน

ที่ผ่านมาได้มีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้โดยการเคหะแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 มีโครงการปรับปรุงชุมชนแออัด โครงการฟื้นฟูนคร โครงการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่แทนการถูกรื้อย้ายไล่ที่ รวมทั้งการแก้ปัญหาโดยองค์กรชุมชนเองหลาย ๆ โครงการ เช่น ในที่ดินริมคลอง ที่ดินของการรถไฟ เป็นต้น การเกิดขึ้นของสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม. เดิม - พอช. ในปัจจุบัน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ได้เอื้อให้เกิดโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยองค์กรชุมชนเอง โดยใช้เงินเชื่อที่อยู่อาศัย รวมประมาณ 50 โครงการ พัฒนาการทั้งหมดนี้ได้เกิดรูปแบบแนวทางประสบการณ์การแก้ปัญหาโดยภาคชุมชนที่หลากหลายอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามเกือบทั้งหมดเป็นโครงการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาที่ละจุด ทีละชุมชน กระจาย แม้จะทำให้เกิด องค์ความรู้ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ดี แต่ไม่อาจสัมพันธ์กับขนาดของปัญหาที่เพิ่มขึ้น และปัญหาที่สะสมอยู่มากมายได้

ประกอบกับประมาณ 6 - 7 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดพัฒนาการของกระบวนการพัฒนาของชุมชนที่กว้างขวาง มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแต่ละเมือง ซึ่งมีการทำงานพัฒนาร่วมกันทั้งเรื่องออมทรัพย์ สวัสดิการ อาชีพ ธุรกิจชุมชน ฯลฯ ในหลายเครือข่ายมีการทำงานเรื่องที่อยู่อาศัยร่วมกันในบางเมือง เช่น จังหวัดอุดรดิตถ์ พระนครศรีอยุธยา ระยอง ได้มีความคิดริเริ่มในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย โดยเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนาในท้องถิ่น และเริ่มเห็นทิศทางในการที่จะให้มีกระบวนการพัฒนาระดับเมือง โดยใช้พลังการพัฒนาขององค์กรเครือข่ายชุมชน ร่วมกับกลไกพัฒนาในท้องถิ่นได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งวิธีนี้จะทำให้เกิดกลไกการพัฒนาในระดับเมือง ทั้งเมืองเล็กและเมืองใหญ่ทำงานไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ปัญหา และสร้างกระบวนการพัฒนาร่วมกันอย่างกว้างขวางได้พร้อมกันทั่วประเทศ

อีกประการหนึ่ง นับแต่ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมาได้มีกระบวนการ โครงการซึ่งองค์กรชุมชนเป็นหลักในการทำโครงการเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วประเทศทั้งโครงการเล็ก โครงการใหญ่ โดยชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำโครงการ ผู้ดำเนินการ จัดการทางการเงิน ดูแลต่อเนื่อง เป็นภาพที่แสดงให้เห็นพลังการพัฒนาที่ยิ่งใหญ่มหาศาล ซึ่งสามารถจะใช้เป็นพลังชุมชน เป็นพลังการพัฒนาพื้นฐานในการแก้ปัญหาและเรียนรู้กันเองได้ โดยเปลี่ยนจาก "ผู้รับการพัฒนา" มาเป็น "พลังในการพัฒนา" เสียเอง ซึ่งเป็นพลังที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับ "โครงการบ้านมั่นคง"

เป้าหมายของบ้านมั่นคง

เพื่อต้องการสร้างความมั่นคงในการครอบครองที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย และสร้างการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย การพัฒนาองค์กร และชุมชนด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สวัสดิการ ให้เชื่อมโยงกันในชุมชนแออัดเดิม โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลายตามลักษณะปัญหา ความ ต้องการ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความยินยอมพร้อมใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งชุมชน เจ้าของที่ดิน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักสำคัญที่องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก และเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญ

รูปแบบการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยใน "โครงการบ้านมั่นคง"

สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการและเงื่อนไขต่าง ๆ ของชุมชน เช่น

การปรับปรุงชุมชนให้มั่นคงในที่เดิม (Slum Upgrading) เป็นการปรับปรุงชุมชนเดิมให้มีสภาพดีขึ้น เพื่อคงรูปแบบชุมชนเดิมต่อไป โดยปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทางเดินเท้าและสภาพแวดล้อมใน ชุมชน เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตของชาวชุมชนให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการปรับปรุงชุมชน ก็ยังขาด ความมั่นคงในที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยระยะยาว

การปรับผังแปลงที่ดินใหม่โดยพยายามคงโครงสร้างเดิม (Reblocking) เป็นการปรับปรุงรูปแบบ ชุมชนเดิมให้มีผังและ โครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น โดยอาจมีการปรับหรือรื้อย้ายบ้าน บางส่วน และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น การปรับผังที่ดินถือได้ว่าเป็นการต่อเนื่องจากการ พัฒนาแบบเดิม ชุมชนไม่บอบช้ำเท่าไร แต่ต้องเสียค่าที่ดินในกรณีเช่าที่ระยะยาวหรือซื้อที่สลับเดิม แต่ชุมชนได้ความมั่นคงในการอยู่อาศัย และสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเองอย่างค่อยเป็นค่อยไป

การแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) เป็นรูปแบบไทย ๆ คือ เมื่อเจ้าของที่ดินต้องการนำที่ดิน ไปใช้ ก็เกิด การประสานประโยชน์ระหว่างชุมชนและเจ้าของที่ดิน โดยเจ้าของที่ให้เช่าหรือขายที่บางส่วนให้ ชุมชนในราคาถูก แลกกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินส่วนที่เหลือ ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในระยะยาว หรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เกิดการปรับผัง มีการก่อสร้างและพัฒนาที่อยู่อาศัยร่วมกันของชุมชนใหม่

การก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่เดิม (Reconstruction) เป็นการรื้อย้ายภายในบริเวณเดิมจากจุดหนึ่งไปอยู่ อีกจุดหนึ่ง แล้วให้สัญญาเช่าระยะยาว เมื่อชุมชนมีโอกาส มีความมั่นคงชาวบ้านก็พร้อมที่จะลงทุน จะ เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ให้ชุมชนยังคงสามารถอยู่ใกล้บริเวณชุมชนเดิมและแหล่งงาน ไม่ ต้องปรับตัวมาก โดยชุมชนต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ทั้งหมด และมีความมั่นคงโดยการเช่าที่ระยะ ยาว การรื้อย้ายชุมชนออกไปอยู่ในที่ใหม่การรื้อย้ายชุมชนใหม่มีข้อดีที่ชุมชนได้ความมั่นคง แต่ทำให้

ชุมชนต้องอยู่ไกลจากชุมชนเดิม ไกลจากแหล่งงาน สถานศึกษา เสียค่าเดินทางเพิ่มต้องสร้างชีวิตและสังคมใหม่ เกิดภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการซื้อที่ดินและก่อสร้างบ้าน แต่ชาวบ้านมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการอยู่อาศัย สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนใหม่ได้เต็มที่

กระบวนการสำคัญของบ้านมั่นคง

โดยการให้ผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำอย่างครบกระบวนการ ตั้งแต่กำหนดรูปแบบผังชุมชน แบบแปลนบ้าน การก่อสร้าง การจัดการ และงบประมาณ ซึ่งพื้นฐานการดำเนินงานระดับชุมชน จะขึ้นอยู่กับผู้อยู่อาศัยในแต่ละชุมชนและความร่วมมือของเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่เดียวกัน โดยการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรและหน่วยงานพัฒนาในท้องถิ่น

ทั้งนี้เพราะ โครงการบ้านมั่นคงมีแนวทางสำคัญที่จะทำให้องค์กรชุมชนรวมทั้งหน่วยงาน ต่าง ๆ ในแต่ละเมืองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลของเมือง เพื่อนำไปสู่การวางแผน รวมถึงการจัดการเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชน รวมทั้งที่อยู่อาศัยของคนจนทั่วไปในแต่ละเมืองและยังเป็นขบวนการที่กลไกต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้พัฒนาความรู้จากเรื่องที่อยู่อาศัยเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม อันเป็นแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ต่อไป

ผู้ดำเนินการ

ส่วนผู้ดำเนินการนั้นจะมีองค์กรที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ส่วน คือ

องค์กรชุมชน ทั้งระดับชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน จะเป็นกลไกหลักในการทำงานและการจัดการ ทั้งนี้เพราะชุมชนเป็นเจ้าของปัญหาและรู้ถึงความต้องการของตนเอง

หน่วยงานระดับท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนในท้องถิ่น ฯลฯ เป็นหน่วยงานหลักที่จะมีส่วนร่วมพัฒนา สนับสนุน และแก้ปัญหาร่วมกับองค์กรชุมชน ตลอดจนเชื่อมโยงการพัฒนาที่อยู่อาศัยไปสู่การพัฒนาด้านอื่น ๆ ในท้องถิ่นร่วมกัน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานส่วนกลาง ที่มีบทบาทส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการทำงานร่วมกันในแต่ละเมืองอย่างเป็นขบวนการ โดยเชื่อมโยงให้เกิดขบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดกลไกการทำงานร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องถาวรอีกทั้งเป็นหน่วยงานที่ผ่านงบประมาณมาจากรัฐสู่ชุมชน

หลักการสำคัญของบ้านมั่นคง

1. แก้ปัญหาชุมชนแออัดที่มีอยู่เดิม
2. ทำให้เกิดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย
3. เกิดการพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคและสิทธิพื้นฐาน
4. เกิดการปรับปรุงพัฒนาและก่อสร้างที่อยู่ให้เกิดความมั่นคง / สวยงาม
5. ให้มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาความมั่นคงด้านกายภาพ
6. องค์กรผู้อยู่อาศัยในชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงาน โดยการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาในท้องถิ่น
7. เกิดการทำแผนพัฒนาชุมชนและที่อยู่อาศัยอย่างเป็นองค์รวมขึ้นในแต่ละเมือง และเชื่อมโยงกับการพัฒนาอื่น ๆ
8. องค์กรส่วนกลางมีหน้าที่ช่วยเหลือ สนับสนุนให้กับองค์กรชุมชนและกลไกร่วมในท้องถิ่น โดยการกระจายงบประมาณให้จัดการกันเอง

1.4 แนวคิดคุณภาพชีวิต

ความหมายคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียง ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน กล่าวคือ ทุกคนหรือทุกประเทศอาจจะกำหนดมาตรฐานต่างๆ กันไปตามความต้องการ และความต้องการคุณภาพชีวิตนี้ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและกาลเทศะ (ศิริ ฮามสุโพธิ์ 2543 : 56)

คุณภาพชีวิตหมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำรงชีวิตที่ชอบธรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และค่านิยมสังคม ตลอดจนแสวงหา สิ่ง

ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ คุณภาพชีวิตแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. ทางด้านร่างกาย คือ บุคคลจะต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลตอบสนองมาจากปัจจัยพื้นฐานฯ
2. ทางด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาวะจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตตนเองครบถ้วน และตั้งคัมถึงแวดล้อม มีความปลอดภัยในชีวิตฯ
3. ทางด้านสังคม คือ บุคคลสามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมได้อย่างปกติสุขฯ (ศิริ ฮามสุโพธิ์ 2543 : 57)

ดิน (Dean 1985 : 98) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึก มีคุณค่าในตนเอง ภาวะสุขภาพที่ดี การปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ความสุขสบายทางกายและใจ ชีวิตที่มีความหมายและมีคุณค่า และภาระหน้าที่ของบุคคล

สุขภาพ หมายถึง สภาวะที่สมบูรณ์และเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ทั้งทางกาย จิต ทางสังคม และทางวิญญาณ สุขภาพมิได้หมายถึงเฉพาะความพิการและการไม่มีโรคเท่านั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงทั้งปัจจัยด้านบุคคล สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา กฎหมาย ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น รวมทั้งปัจจัยด้านระบบบริการสาธารณสุขด้วย(ร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พศ.2545 : 3-4)

องค์การอนามัยโลก UNESCO (1993 อ้างใน ประเวศ วะสี 2545 : 9) ซึ่งได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำจากประเทศต่างๆ ให้นิยาม ความหมายของคำว่าสุขภาพว่า

“Health is stage of complete physical, mental, social and spiritual well-being, not merely absence of diseases and infirmity”

การไม่มีโรคก็ไม่ได้หมายความว่าสุขภาพดี และแม้มีโรคสุขภาพก็ดีได้ เพราะสุขภาพ หมายถึง สภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางวิญญาณ หรือสภาวะที่สมบูรณ์ เชื่อมโยงกัน

ชีวิตที่มีคุณภาพเป็นชีวิตที่สามารถสนองตอบความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ อยู่ในกรอบและระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมที่ดั่งงามตามมาตรฐานที่ยอมรับของสังคม พร้อมทั้งสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง ชีวิตจะมี คุณภาพได้ต้องอาศัยสถาบันต่างๆ ของสังคม ร่วมกันทำหน้าที่ตามบทบาท (ผาสุก มุทฺธเมธา 2535 : 96)

คุณภาพชีวิต (Quality of life) ในแง่ของสิ่งแวดล้อมนั้น หมายถึง การศึกษาความเป็น อยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย และเศรษฐกิจ ตามลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรม และวิถีการเลี้ยงดู โดยที่คุณภาพชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับสภาพทั่วไปของสิ่งแวดล้อมทางชีวกายภาพ บุคคลอยู่ในที่ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ย่อมจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า บุคคลที่อยู่ในที่ขาดแคลนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลอีกด้วย (เกษม จันทร์แก้ว 2540 : 28-29)

สรุป คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพแวดล้อมของชีวิตที่สมดุลกันทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมในสังคมที่ทำให้สมาชิกในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ลักษณะของคุณภาพชีวิต มีเนื้อหาค่อนข้างกว้างขวางมาก แต่พอสรุปคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวคิดของ OECD (1988 อ้างใน ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ 2543 : 328) คุณภาพชีวิตจะครอบคลุมหลายมิติ คือ

1. คุณภาพทางด้านอนามัยและสาธารณสุข
2. พัฒนาการบุคคลโดยผ่านการศึกษาฝึกอบรม
3. การทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงาน
4. เวลาว่างที่สร้างสรรค์
5. ความสุขสมบูรณ์ทางด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ
6. คุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

7. สิ่งแวดล้อมทางสังคม
8. โอกาสทางสังคมและการมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน
9. ความมั่นคงในการดำรงชีวิต
10. สิทธิเสรีภาพทางการเมือง

จะเห็นได้ว่า จากแนวความคิดเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นนี้ คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจะต้องได้รับความคุ้มครองทางเสรีภาพ สังคมจะต้องมีประชาธิปไตย ระบบการประกันสังคม และสวัสดิการสังคมสามารถช่วยให้เราบรรลุเป้าหมายได้ ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตตนเองได้ แม้คณะบริหารส่วนท้องถิ่นจะมีความเป็นอิสระอย่างไร ก็ไม่ควรมองข้ามคุณภาพชีวิตประชาชนทั้งระบบ โครงสร้างสังคมแบบองค์รวม

องค์การยูเนสโก (UNESCO 1980 : 312) ได้ใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพชีวิตไว้ 2 ด้าน คือ

1. ด้านวัตถุวิสัย (Objective) การประเมินด้านวัตถุวิสัย วัดได้โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมสามารถมองเห็นได้ นับได้ วัดค่าได้ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมฯ
2. ด้านจิตวิสัย (Subjective) เป็นการประเมินข้อมูลด้านจิตวิทยา ซึ่งอาจทำได้โดยการสอบถามความรู้สึก และเจตคติต่อประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การรับรู้สภาพต่อการเป็นอยู่ การดำรงชีวิต รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และความพึงพอใจในชีวิต

ลิว (Liu 1975 : 1) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่ามี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้าน จิตวิสัย ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคล อันได้แก่ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้สึก นึกคิดของบุคคล เป็นต้น และองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย ได้แก่ ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมของบุคคล เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จะต้องประเมินได้ทั้งสิ่งที่เป็นนามธรรม และสิ่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อยืนยันเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของชุมชน ในการดำเนินชีวิตภายใต้การบริหารขององค์กรส่วนท้องถิ่น

ประเทศไทยได้นำเอาแนวคิดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) (Basic minimum needs) มาใช้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 โดยใช้เครื่องชี้วัดหลัก จปฐ. 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด จากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ โครงการปรัณรงค์คุณภาพชีวิต

ปี พ.ศ. 2531 คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ได้ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมอบโครงการปรัณรงค์ฯ ให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบภายใต้ชื่อว่า “งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.)”

ปี พ.ศ. 2532 กชช. มีมติเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2532 ให้กรมการพัฒนาชุมชนจัดเก็บข้อมูล จปฐ. เป็นประจำทุกปี

ปี พ.ศ. 2533 เริ่มจัดเก็บ ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. คุณภาพชีวิตของคนไทย โดยรวม ทุกครัวเรือนทั่วประเทศ

ปี พ.ศ. 2535 กรมการพัฒนาชุมชนได้ปรับปรุงเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานเป็น 9 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อให้เข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535 – 2539)

ปี พ.ศ. 2540 กรมการพัฒนาชุมชนมีการปรับปรุงเครื่องชี้วัดเป็น 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด เพื่อให้ตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540 - 2544)

ปี พ.ศ.2544 กรมการพัฒนาชุมชนมีการปรับปรุงเครื่องชี้วัดเป็น 6 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อให้ตรงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 2545 - 2549 กรมการพัฒนาชุมชน (2544 : 1) และชุติมา เลหาวิจิตรจันทร์ (2544 : 21)

แนวคิดเกี่ยวกับดัชนีเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต (จปฐ.) ที่กรมการพัฒนาชุมชนได้ปรับตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 2545 – 2549 ลดลงเหลือ 6 หมวด มีดัชนี 37 ตัวชี้วัด (กรมการพัฒนาชุมชน 2544 : 11-13) คือ

หมวดที่ 1 สุขภาพดี มีดัชนี 11 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด

2. แม่ที่คลอดลูกได้รับการทำคลอดและดูแลหลังคลอด
3. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม
4. เด็กแรกเกิดถึง 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
5. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 4 เดือนแรกติดต่อกัน
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและพอเพียง
7. เด็กอายุ 6 – 15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องและครบถ้วน
8. เด็กอายุ 6 – 12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
9. คนในครัวเรือนได้กินอาหารที่มีคุณภาพถูกสุขลักษณะปลอดภัย และได้มาตรฐาน
10. คนในครัวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องและเหมาะสม
11. คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย มีดัชนี 8 ตัวชี้วัด ได้แก่

12. ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย
13. ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี
14. ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี
15. ครัวเรือนมีการจัดการบ้านเรือนและบริเวณบ้านให้เป็นระเบียบสุขลักษณะ

16. ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็นหรือ มลพิษ

ทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ และสารพิษ

17. ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกต้อง
18. ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
19. ครัวเรือนมีความอบอุ่น

หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา มีดัชนี 6 ตัวชี้วัด ได้แก่

20. เด็กอายุ 3 – 5 ปีเต็ม ได้รับการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อม
21. เด็กอายุ 6 – 15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี
22. เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
23. เด็กที่ไม่ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ
24. คนอายุ 15 – 60 ปีเต็ม อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้
25. คนในครัวเรือนได้รับรู้ข่าวสาร

หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า มีดัชนี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

26. คนอายุ 18 – 60 ปีเต็ม มีการประกอบอาชีพและมีรายได้
27. คนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี
28. ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน

หมวดที่ 5 plugged ค่านิยม มีดัชนี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

29. คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา
30. คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่
31. คนอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปทุกคนไปปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
32. คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่
33. คนพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่

หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา มีดัชนี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

34. ครัวเรือนมีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล
35. ครัวเรือนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น

36. ครัวเรือนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน

37. คนมีสิทธิ์ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

จะเห็นได้ว่า การจัดทำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของกรมการพัฒนาชุมชนนั้น มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา สาเหตุหนึ่งมาจากแนวคิดในการพัฒนาชุมชนบ้างข้อบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว อีกประการหนึ่งการปรับเปลี่ยนเครื่องชี้วัดทุกๆ 5 ปี ยังทำให้งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของส่วนท้องถิ่นมีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาโดยมองภาพรวมของประเทศ

ดัชนีเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ใช้กันมาก คือ ความยืนยาวของชีวิต สุขภาพอนามัยที่ดี การศึกษา ความเสมอภาคทางเพศ และเสรีภาพทางสังคมและการเมือง เป็นต้น ว่าดัชนีเชิงปริมาณเหล่านี้จะไม่สามารถครอบคลุมแนวคิดในการพัฒนาได้ทั้งหมด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทรงศักดิ์ เทพสาร (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของครัวเรือนชาวเขาในชุมชนเทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนชาวเขาในเทศบาลนครเชียงใหม่ ในการดำรงชีวิตประจำวันว่าได้เป็นไปตามมาตรฐานความจำเป็นพื้นฐาน ที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ซึ่งเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ใช้เป็น เกณฑ์ประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลหรือไม่ และ 2. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตครัวเรือนชาวเขาดังกล่าวให้ดีขึ้น ผู้ศึกษาได้จัดเก็บข้อมูลจากครัวเรือนชาวเขากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ครัวเรือน ในชุมชน 8 แห่ง โดยการใช้แบบสอบถามและการสังเกต รวมทั้งการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอนกับเจ้าหน้าที่และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านคุณภาพชีวิตในเขตเทศบาลเชียงใหม่อีก 8 หน่วยงาน และได้ดำเนินการสำรวจ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2541 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของครัวเรือนชาวเขาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานความจำเป็นพื้นฐาน เป็นอย่างมากในทุกประเด็นที่ได้ศึกษา และครัวเรือนชาวเขาที่สมาชิกยังไม่ได้สัญชาติไทย มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าครัวเรือนที่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว โดยเป็นการขาดสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างปกติ เช่นเดียวกับที่คนไทยทั่วไปได้รับอยู่

มนัญญู บุรณพัฒนา (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนของเทศบาลตำบลยางหนึ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาสภาพการจัดการบริการสวัสดิการสังคมที่เทศบาลจัดให้แก่ประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสวัสดิการสังคม ผลของการจัดและความต้องการด้านบริการของประชาชน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบล ยางเนิ้ง หมู่ที่ 1-7 จำนวน 350 คน และข้าราชการเทศบาลตำบลยางเนิ้ง 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเห็นว่าเทศบาลตำบลยางเนิ้งมีการจัดบริการสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นกลุ่มบริการ พบว่าบริการด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากส่วนด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การจัดการขยะ และการให้การศึกษายู่ในระดับปานกลาง

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่เข้าร่วมในโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบ่อนไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนของการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารทำให้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสอบถามและการให้คำแนะนำของคนในพื้นที่ เมื่อได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลรายแรกแล้ว จะสอบถามเพื่อให้คำแนะนำผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป เก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งข้อมูลคงที่และอิ่มตัว

ผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้นำชาวบ้าน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบ่อนไก่ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกการสังเกต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะสภาพแวดล้อม อาคารบ้านเรือน อาชีพ สภาพสังคม และปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของคุณภาพชีวิต
2. แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป อาชีพ สภาพสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
3. กล้องถ่ายภาพ เพื่อใช้ในการบันทึกสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชน ลักษณะทั่วไปของชุมชน ลักษณะสภาพแวดล้อม
4. ปากกา กระดาษเพื่อใช้ในการจดบันทึก พร้อมทั้งแผนที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลมูลต่างๆ อาทิเช่น ห้องสมุด ระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึก สภาพแวดล้อมของชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในโครงการ เกี่ยวกับวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การงานอาชีพ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อโครงการบ้านมั่นคงเข้ามา ปัญหาและผลกระทบ การปรับตัวจากผลกระทบทางเศรษฐกิจ การอยู่อาศัยและวิธีการจัดการในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ จะถูกนำมาแปลผลวิเคราะห์ และหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษา สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายและการพรรณนาความ (Descriptive)

ระยะเวลาการศึกษา

เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 – เดือนกุมภาพันธ์ 2553
รวมระยะเวลา 4 เดือน

ขั้นตอนการศึกษา	เดือน/ปี พ.ศ.2552-2553			
	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์
1. การนำเสนอโครงเรื่อง	←	→		
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล		←	→	
3. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล			←	→
4. จัดทำรูปเล่ม				←

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ” การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในการศึกษา ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในประเด็นของการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนหลังเข้าร่วม โครงการบ้านมั่นคง ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาโครงการบ้านมั่นคง และข้อมูลทั่วไปชุมชนพัฒนาบ่อนไก่

ส่วนที่ 2 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ก่อนเข้าร่วม โครงการบ้านมั่นคง

ส่วนที่ 3 สภาพชีวิตความเป็นอยู่หลังเข้าร่วม โครงการบ้านมั่นคง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลโครงการบ้านมั่นคง และข้อมูลทั่วไปชุมชนพัฒนาบ่อนไก่

1. ความเป็นมาโครงการบ้านมั่นคง

ผลการสำรวจข้อมูลชุมชนผู้มีรายได้น้อย เมื่อปลายปี 2550 ของเครือข่ายชุมชนเมืองที่ทำงานที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง พบว่ามีชุมชนผู้มีรายได้น้อย 6,344 ชุมชน 1,630,447 ครัวเรือนมีผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย 728,639 ครัวเรือน ในพื้นที่ 840 เมือง 76 จังหวัดผู้เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 44.69 ของชุมชนผู้มีรายได้น้อยทั้งหมด สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ส่งผลให้ไม่มีทะเบียนบ้าน ไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา และระบบพัฒนาสาธารณูปโภค

ปี พ.ศ. 2546 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ร่วมกับขบวนการชุมชน ได้นำเสนอโครงการบ้านมั่นคงให้เป็นนโยบายของรัฐบาลภายใต้โครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด (Cities withOut Slums) เป็นการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยโดยประชาชนแนวใหม่ โดยให้ชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำ และเป็นเจ้าของโครงการเอง ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษา โดยคณะรัฐมนตรีอนุมัติโครงการนำร่อง 10 โครงการ งบประมาณ 146 ล้านบาท ผู้รับผลประโยชน์ จำนวน 1,525 ครัวเรือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.1 เกิดการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดอย่างเป็นระบบในแต่ละเมืองทั่วประเทศ
- 1.2 คนจนในเมืองมีชุมชนมั่นคงมีคุณภาพชีวิตดีครอบคลุมมิติการพัฒนาด้าน
กายภาพเศรษฐกิจ สังคม
- 1.3 เกิดรูปธรรมและรูปแบบของการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดอย่าง
หลากหลายเกิดการจัดการร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น สถาบันวิชาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
และองค์กรพัฒนาต่างๆ
- 1.4 สร้างความพร้อมความสามารถ องค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนและ
ท้องถิ่น
- 1.5 เกิดการปรับปรุง/ผ่อนปรนกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนา

ในระหว่างปี 2546 ถึงปีปัจจุบัน สถาบันฯ ได้สนับสนุนการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง
อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันสถาบันฯ ได้สนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงไปแล้วจำนวน 679 โครงการ
ในพื้นที่ 69 จังหวัด 228 เมือง/เขต ผู้เข้าร่วมโครงการ 1,229 ชุมชน จำนวน 75,023 ครัวเรือน

2. เป้าหมายโครงการบ้านมั่นคง

- 2.1 แก้ไขปัญหาและสร้างการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนในชุมชนแออัด
- 2.2 สร้างความมั่นคงและสิทธิการครอบครองที่ดินและที่อยู่อาศัย
- 2.3 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และสิ่งแวดล้อมที่ดิน
- 2.4 เกิดการปรับปรุงพัฒนาก่อสร้างที่อยู่อาศัย ที่มีรูปแบบสอดคล้องกับวิถีชีวิตและ
ความสามารถในการจ่ายของชุมชน
- 2.5 เกิดแผนและทิศทางการพัฒนาชุมชนอย่างบูรณาการเชื่อมโยงการพัฒนาอย่าง
ครอบคลุมทุกด้าน
- 2.6 ชุมชนมีสถานภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน สังคมและองค์การที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและสามารถ
ตรวจสอบได้
- 2.8 เกิดระบบข้อมูลและแผนรวมของการพัฒนาชุมชนแออัดครอบคลุมทั้งหมด
- 2.9 เกิดกลไกการพัฒนาที่มีส่วนร่วมหลายฝ่ายโดยชุมชนและองค์กรพัฒนาท้องถิ่นของ
แต่ละชุมชน
- 2.10 เกิดบทบาทใหม่ของสถาบันการศึกษาและวิชาการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.11 เกิดการปรับปรุงระเบียบเงื่อนไขให้เกิดความยืดหยุ่น สอดคล้องต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง

2.12 เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ของท้องถิ่นและชุมชนตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน

3. กลุ่มเป้าหมายของผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ

เป็นผู้อยู่อาศัยที่มีบ้านของตนเอง ผู้อาศัยหรือบ้านเช่าที่อาศัยอยู่จริงในชุมชนในที่ดินรัฐ และเอกชนอย่างไม่มั่นคง รวมถึงกลุ่มบุตรหลานขนาดเล็กที่กระจัดกระจายในเมือง กลุ่มบ้านเช่า ที่อยู่อาศัยจริงในชุมชนต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี ยกเว้นผู้เช่าที่มีเหตุจำเป็นต้องย้ายออก จากชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ให้คณะกรรมการชุมชนพิจารณาเป็นกรณีๆ ไปตามความเดือดร้อนกลุ่มบุตรหลานขนาดเล็กที่กระจัดกระจายหรือผู้จดทะเบียน สย.7 และมีรายได้ต่อครอบครัวไม่เกินเกณฑ์ผู้มีสิทธิจองซื้อบ้านเอื้ออาทรกรณีชุมชนที่อยู่ในที่ดินของตนเอง ให้พิจารณาเป็นกรณีๆ ไปตามความเดือดร้อน

4. แนวคิดสำคัญของโครงการ

4.1 เป็นการดำเนินการโดยองค์กรชุมชนและท้องถิ่น ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานโดยรัฐบาลสนับสนุน งบประมาณ เพื่อพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสถาบันฯ สนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนา ชาวบ้านเปลี่ยนจากผู้รับประโยชน์ เป็นเจ้าของโครงการ

4.2 เป็นการสร้างความมั่นคงในการครอบครองที่ดิน โดยเน้นสิทธิร่วมกันของชุมชนในการอยู่อาศัย มีการประสานงาน เพื่อให้มีการใช้ที่ดินของรัฐ ที่ดินของเอกชนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ รวมทั้งการหาที่ดินใหม่ในกรณีที่จะต้องมีการรื้อย้ายชุมชน เช่น การซื้อที่ดิน การเช่าระยะยาว เป็นต้น

4.3 สร้างบ้านมั่นคงคู่กับการสร้างชุมชนเข้มแข็งสนับสนุนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยควบคู่กับการสร้างชุมชนใหม่ที่มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้านของสมาชิกในชุมชน

4.4 ต้องการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยทั้งเมืองสนับสนุนให้เกิดกลไกการพัฒนาเมืองร่วมที่มีองค์ประกอบของชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น เช่น เทศบาล สถาบันการศึกษา ผังเมือง นักพัฒนาเอกชน ฯลฯ เพื่อร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยในระดับเมือง

กล่าวโดยสรุปโครงการบ้านมั่นคง เป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ชาวชุมชนเป็นหลัก เป็นคนคิด คนทำ วางระบบการบริหารจัดการเอง โดยหน่วยงานในท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน รวมทั้งมีสถาปนิกชุมชน วิศวกรเข้าไปช่วยในการออกแบบ วางผัง และเป็นที่ปรึกษาในการก่อสร้างให้กับชุมชน

5. กลไกสำคัญในการดำเนินการโครงการบ้านมั่นคง

5.1 ขบวนการองค์กรชุมชน

องค์กรชุมชนทั้งระดับชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน จะเป็นกลไกหลักในการทำงานและการจัดการ ทั้งนี้เพราะชุมชนเป็นเจ้าของปัญหาและรู้ความต้องการของตนเอง และมีพลังอย่างหลากหลาย เช่น การออมทรัพย์ ช่างชุมชน เป็นต้น

5.2 คณะกรรมการบ้านมั่นคงระดับเมือง

เป็นกลไกที่เห็นภาพรวมของการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยทั้งเมือง มีองค์ประกอบของชุมชนที่ประสบปัญหาหน่วยงานท้องถิ่น เทศบาล ที่ดิน สถาบันการศึกษา ฯลฯ มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง วางแผนเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยทั้งเมือง สนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชนเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยและเมือง เป็นกลไกกลางในการประสานงานเพื่อพัฒนา แก้ไขปัญหา และประสานหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสนับสนุนองค์กรชุมชน

6. ทางเลือก และรูปแบบในการพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย

การพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาความสามารถในการจ่าย เงิน ใจ และความต้องการของชาวชุมชน จากประสบการณ์ที่ผ่านมาสามารถดำเนินการ ได้หลายรูปแบบดังนี้

6.1 การปรับปรุงชุมชนให้มั่นคงในที่เดิม (Slum upgrading) เป็นการปรับปรุงชุมชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น เพื่อคงรูปแบบเดิมต่อไปโดยปรับปรุงสาธารณูปโภค ทางเดินเท้า และสภาพแวดล้อมในชุมชน เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น

6.2 การปรับผังที่ดิน (Reblocking) เป็นการปรับรูปแบบชุมชนเดิมให้มีผัง และโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดีขึ้น โดยอาจมีการปรับรื้อย้ายบ้านบางส่วน และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น การปรับผังที่ดิน ถือได้ว่าเป็นการต่อเนื่องจากการพัฒนาแบบเดิม ชุมชนไม่บอบช้ำเท่าไรแต่ต้องเสียค่าที่ดินในกรณีเช่าที่ระยะยาว หรือซื้อที่สลิ้มเดิม แต่ชุมชนได้ความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง อย่างค่อยเป็นค่อยไป

6.3 การแบ่งปันที่ดิน (Land Sharing) เป็นรูปแบบไทยๆคือเมื่อเจ้าของที่ดินต้องการนำที่ดินไปใช้ เกิดการประสานประโยชน์ระหว่างชุมชนและเจ้าของที่ดิน โดยเจ้าของที่ให้เช่าหรือขาย ที่บางส่วนให้ชุมชนในราคาถูก แลกกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินส่วนที่เหลือ ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในระยะยาว หรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เกิดการปรับผังมีการก่อสร้างและพัฒนาที่อยู่อาศัยร่วมกันของชุมชนใหม่

6.4 การก่อสร้างที่อยู่อาศัยในที่เดิม (Reconstruction) เป็นการรื้อย้ายภายในบริเวณเดิม จากจุดหนึ่งไปอยู่อีกจุดหนึ่ง โดยชุมชนต้องก่อสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ทั้งหมด เมื่อชุมชนมีโอกาสในความมั่นคงชาวบ้านก็พร้อมที่จะลงทุน จะเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนซึ่งการรื้อย้ายและสร้างชุมชนใหม่ที่อยู่ในบริเวณเดิมทำให้ชุมชนยังอยู่ใกล้บริเวณชุมชนเดิมและแหล่งงาน ไม่ต้องปรับตัวมาก และมีความมั่นคง โดยการเช่าในระยะยาว

6.5 การรื้อย้ายชุมชนออกไปอยู่ในที่ใหม่ (Relocation) หรือซื้อที่ดิน การรื้อย้ายชุมชนใหม่ มีข้อดีที่ชุมชนมีความมั่นคง แต่อาจทำให้ชุมชนอยู่ไกลจากชุมชนเดิม ไกลจากแหล่งงาน สถานศึกษา เสียค่าเดินทางเพิ่ม อาจต้องสร้างชีวิตและสร้างสังคมใหม่ เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการซื้อ ที่ดินและก่อสร้างบ้านเพิ่มขึ้น แต่ชาวบ้านมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและอยู่อาศัย สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนใหม่ให้เต็มที นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการพัฒนาอื่นๆ อีกหลายรูปแบบที่ชาวชุมชนสามารถเลือกใช้ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและสภาพ ของแต่ละชุมชน เช่น การย้ายเพื่อสร้างชุมชนเกษตรกรรมกลางเมือง การเช่าซื้อ โครงการบ้านจัดสรร เป็นต้น

7. ประวัติความเป็นมาของชุมชนพัฒนาบ่อนไก่

ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่อันั้นเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยไม่มีสัญญาเช่าประชาชนเข้ามาอาศัยตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ชุมชนมีลักษณะเป็นแหล่งเสื่อมโทรมขนาดใหญ่มีบ้านเรือนตั้งอยู่ประมาณ 1,500 ครอบครัวยุคประชาชนประมาณ 12,000 คน ต่อมาได้มีโครงการสร้างสถานีรถไฟลาวาลินสายสีน้ำเงิน สำนักงานปรับปรุงแหล่งชุมชนเทศบาลนครกรุงเทพฯ ได้ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวโดยติดต่อขอเช่าที่ดินด้านหลังจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และสร้างอาคารสงเคราะห์/แฟลตให้ชาวบ้านได้เข้าไปอยู่อาศัย ต่อมาได้มีการโอนงานดังกล่าวให้การเคหะแห่งชาติเข้ามาดำเนินการตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมา

ส่วนพื้นที่ว่างเปล่าภายหลังจากการรื้อย้ายชาวบ้านแล้วยังไม่มีการปรับปรุงและพัฒนา จึงได้มีชาวบ้านเข้ามาที่อยู่อาศัยใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2520-2523 เป็นต้นมา ดังนั้น พื้นที่ทั้งหมดจึงมี 2 ส่วน พื้นที่ส่วนแรกประกอบด้วย อาคารแฟลตเช่าและอาคารชุดเช่าซื้อ ที่ดินให้เช่า จำนวน

55 แปลง (ขนาด 10-65 ตารางวา) พื้นที่สนาม ถนนบริเวณ โครงการ ที่ว่างบริเวณที่ยังมีชาว ชุมชน บุกกรุกอยู่ (บริเวณด้านข้างชุมชน) พื้นที่ส่วนที่สอง เป็นที่ดินบริเวณด้านหน้า ซึ่งการเคหะแห่งชาติ ได้เช่าเพื่อทำการปรับปรุงเป็นที่ซึ่งพระยาวเดชเข้าไว้แต่เนื่องจากไม่มีการใช้ที่ดินดังกล่าวอย่างจริงจัง จึงมีผู้บุกรุกเข้ามาก่อสร้างบ้านเรือน เมื่อมีการย้ายชาวบ้านขึ้นไปอยู่อาศัยบนแฟลตแล้ว พื้นที่ก็ยังไม่มีการพัฒนา และปรับปรุงตามโครงการดังกล่าว ทำให้มีผู้เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ ประกอบด้วย ผู้ที่มาจากการไล่รื้อการก่อสร้างของแฟลตของการเคหะแห่งชาติ ผู้มีสิทธิอยู่อาศัย บนแฟลตแต่แข่งลงมา เนื่องจากไม่สามารถจ่ายค่าเช่าได้ ผู้ถูกไล่รื้อจากบริเวณอื่นๆ เช่นพระขนิวง บางขุนเทียนและผู้อพยพมาจากต่างจังหวัด ปัจจุบันชุมชนพัฒนาบ่อนไก่เป็นชุมชนแออัดขนาดใหญ่ บนพื้นที่ 15 ไร่ โดยประมาณ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ตั้งแต่พื้นที่เขตปทุมวัน ห่างจากสนามมวยลุมพินีประมาณ 250 เมตร และห่างจากถนนพระราม 4 ประมาณ 50 เมตร โดยมีอาณาเขตพื้นที่ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับซอยปลูกจิตและที่ดินของสำนักงานฯ ที่จัดให้การเคหะฯ เช่า

ทิศใต้ ติดต่อกับถนนพระราม 4

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทางด่วนสายดินแดง – ท่าเรือคลองเตย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับซอยปลูกจิตและอุ ร.ส.พ.

สภาพบ้านเรือน พบว่า บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้เก่า และบ้านครึ่งอิฐครึ่งไม้ 2 ชั้น หลังคามุงสังกะสี มีสภาพชำรุดทรุดโทรม รองลงมาเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวยาวติดต่อกันเป็นเรือแถว เหมือนลักษณะบ้านพักชั่วคราวของคณาภิบาลก่อสร้าง ซึ่งแต่เดิมเป็นบ้านพักคณาภิบาลที่ทำการก่อสร้างแฟลตการเคหะแห่งชาติ ก่อสร้างทางด่วนบ้าง ภายหลังเมื่อโครงการเสร็จบ้านพักไม้รื้อออก จึงมีผู้เข้ามาอยู่อาศัยและบ้านบางส่วนเป็นบ้านไม้ 3 ชั้น หลังคามุงสังกะสี สภาพบ้านมีลักษณะ การสร้างตลอดคยต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เนื่องจากเกิดการต่อเติมและขยายบ้านทีละเล็กทีละ น้อย เพื่อทำห้องเช่าราคาถูก อุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านและสภาพโดยทั่วไปมีลักษณะเป็น ไม้เก่าบ้างเป็น ไม้อัดเป็นแผ่นป้ายโฆษณาต่างๆ แล้วแต่ฐานะทางการเงินของผู้อยู่อาศัย หลังคา ส่วนใหญ่มุงสังกะสี สภาพบ้านส่วนใหญ่มีสภาพชำรุดทรุดโทรมและค่อนข้างแออัด

ด้านสาธารณูปโภค – สาธารณูปการ พบว่า แต่ก่อนชุมชนไม่มีน้ำใช้ ภายหลัง คณะกรรมการชุมชนได้ยื่นขออนุญาตต่อสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และ ดำเนินการโดยชุมชนเอง โดยการต่อท่อประปาแยกไปตามบ้านต่างๆ ทั้งชุมชนแต่มีมิเตอร์เดียว มี คณะกรรมการชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บค่าน้ำประปานครหลวง ส่วนการใช้ไฟฟ้าบ้าน

แต่ละหลังมีมิเตอร์ไฟฟ้าใช้เอง โดยต่อจากการไฟฟ้าและชำระเงินเอง สำหรับสภาพถนนภายในชุมชนส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นคอนกรีตและทางเดินเท้าค้ำแคบลาดเลาะเลียบบไปตามบ้านต่างๆ

ลักษณะการประกอบอาชีพภายในชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายถึงจำนวน 98 หลังคาเรือน อาชีพรับจ้างรายเดือนจำนวน 72 หลังคาเรือน นอกจากนั้นมีอาชีพต่างๆเช่น เจ้าของห้องเช่า กรรมกรรายวัน รับจ้างทั่วไป เป็นต้น และน้อยที่สุดคือ ข้าราชการ ที่จำนวน 4 หลังคาเรือน สำหรับสถานที่ที่ประกอบอาชีพทั้งค้าขายและรับจ้าง ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณตลาดคลองเตย สีสุม สวนลุม สุขุมวิท 72 หัวลำโพง เป็นต้น

รายได้ – รายจ่าย ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่อหลังคาเรือนประมาณ 5,000 – 10,000 บาท แต่รายได้จะไม่มั่นคงเนื่องจากประกอบอาชีพค้าขายรายย่อยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนค่าใช้จ่ายภายในบ้านต่อเดือนพบว่ามีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ประมาณ 5,001 – 10,000 บาท โดยภาพรวมส่วนใหญ่รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จำนวน 95 ราย และรองลงมาเหลือเงินเก็บ

สภาพปัญหาภายในชุมชน ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่มีปัญหาภายในชุมชนหลายประการด้วยกันซึ่งปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยมีความสำคัญเป็นลำดับแรก และกลายเป็นสาเหตุของหลายๆปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

การรวมกลุ่ม/องค์กรของชุมชน ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งองค์กรต่างๆ ในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนมีคณะกรรมการชุมชนและสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรม แก้ไขปัญหาภายในชุมชน โดยมีกรแบ่งบทบาท

หน้าที่ของทั้งสองกลุ่ม คือ

1. คณะกรรมการชุมชน เป็นกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้าน และต่อมาได้รับการแต่งตั้งโดยสำนักงานเขตฯ ทำหน้าที่ในการดำเนินการดูแล ดำเนินการและจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน เช่น การจัดเก็บค่าน้ำประปา ปรับปรุง -ซ่อมแซมถนน ทางระบายน้ำ ความสะอาด แก้ไขปัญหากรณีพิพาทภายในชุมชน การจัดกิจกรรมพัฒนาด้านจิตใจ เช่น การจัดให้มีการฟังเทศก์และร่วมบริจาคปัจจัยให้กับวัด เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังได้ดูแลกลุ่มต่างๆ ที่มีภายในชุมชน เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (ออส.) เป็นต้น

โดยได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสำนักเขตฯ เป็นครั้งๆ ไป นอกเหนือจากนั้นยังได้ทำหน้าที่ดูแลสอดส่องภายในชุมชน แจ้งข่าวสารหรือเบาะแสที่เกี่ยวกับปัญหาด้านยาเสพติด การพ่นน้ำให้กับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทราบ ส่วนกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข จะทำหน้าที่ให้ความรู้พื้นฐานเรื่องการใช้จ่ายสามัญประจำบ้านให้กับผู้มีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย รวมทั้งดูแลพยาบาลในเบื้องต้นด้วย

ในด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นองค์กรย่อยที่ได้มีการจัดตั้งเนื่องจากเป็นความต้องการของชุมชน เพื่อต้องการให้เด็กในชุมชนได้มีสถานศึกษาในระดับอนุบาลเพื่อให้พ่อ -แม่ หรือผู้ปกครองสามารถไปประกอบอาชีพได้ และเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ทำให้ผู้คนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกัน นอกเหนือจากหน้าที่หลักดังกล่าวแล้วคณะกรรมการชุมชนยังได้ทำการติดตามและติดต่อประสานงานเพื่อขอเช่าที่ดินจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ร่วมกับคณะกรรมการสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ เพื่อจัดทำโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มูลนิธิศุภนิมิต มูลนิธิสถาบันวิจัยฯ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์) มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย มูลนิธิดวงประทีป สมาคมร่วมกันสร้าง มูลนิธิส่งเสริมพัฒนาบุคคล สหกรณ์พระนคร -ชนบุรี การเคหะแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาสังคมชุมชนเมืองและสำนักงานเขตฯ ศูนย์รวมพัฒนาชุมชน (ศพช.) รวมทั้งบริษัทแปลน อาคิเตคที่รับออกแบบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในระยะแรก และยังได้มีการจัดประชุม -สัมมนาทั้งในระดับชุมชน และร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาโครงการที่อยู่อาศัย

2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ เริ่มแรกได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ โดยมีเป้าหมายของการระดมเงินออมเพื่อที่อยู่อาศัยภายหลังจึงได้พัฒนากลุ่มออมทรัพย์ เป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียน แต่เมื่อเหตุการณ์ผ่านมาเป็นระยะเวลาานานพอสมควร การออมเพื่อที่อยู่อาศัยไม่กระเตื้องเนื่องจากโครงการยังไม่ได้รับการอนุมัติจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เพราะยังอยู่ในช่วงการเจรจา แต่สถานการณ์ที่เร่งด่วนของชุมชนในขณะนี้คือ ปัญหาคนตกงาน ไม่มีงานทำให้รายได้ของชุมชนตกต่ำ ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพของสมาชิก แต่เป้าหมายหลักก็ยังคงอยู่เพียงแต่ลดความสำคัญของเป้าหมายหลักลงและเพิ่มความสำคัญของเป้าหมายรองที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้าเร่งด่วนแทน ดังนั้นสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ จึงมีบทบาทในการรณรงค์ให้ประชาชนได้เกิดการออมทรัพย์ รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารในด้านกฎ ระเบียบ กติกาของการออมทรัพย์ อีกทั้งยังได้เป็นสถาบันการเงินของชุมชนที่มีสภาพเป็นนิติบุคคลและให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินฉุกเฉินแก่สมาชิกภายในชุมชน นอกเหนือจากนั้นยังได้เป็นองค์กรหลักในการประสานงานเพื่อขอเช่าที่ดินจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนอีกด้วย

ส่วนที่ 2 สภาพชีวิตความเป็นอยู่ก่อนเข้าสู่โครงการบ้านมั่นคงชุมชนบ่อนไก่

ในส่วนที่ 2 เป็นข้อบ่งชี้คุณภาพชีวิตของชุมชนบ่อนไก่อ่อนเข้าสู่โครงการบ้านมั่นคง ได้แก่ สภาพปัญหาของชุมชน สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และ การประกอบอาชีพ ซึ่งนำไปสู่การประเมินผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาของชุมชนก่อนการจัดตั้งโครงการ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านสังคม

ชุมชนพัฒนาบ่อน ไก่อ่อนเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการก่อตั้ง โดยกลุ่มผู้ไร่ที่อยู่อาศัย และกลุ่มคนต่างจังหวัดที่เข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เพื่อตั้งรกรากทำมาหากินกัน โดยที่ไม่รู้ว่าพื้นที่นี้เป็นที่ดินในกรรมสิทธิ์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงมีผู้อาศัยเป็นเจ้าของที่ดินเดิมเพื่อสร้างบ้านเช่าให้คนเช่า พื้นที่นี้จึงกลายเป็นชุมชนใหญ่ขึ้นในระยะเวลาไม่นานนัก การเริ่มจัดตั้งโครงการบ้านมั่นคงจึงถูกต่อต้านจากผู้มีอิทธิพลที่เป็นผู้ทำบ้านเช่า

“เมื่อก่อนนะมันมี เจ้าเรียกว่าผู้มีอิทธิพล เป็นเจ้าของพื้นที่ตอนแรกๆ เขาก็สร้างบ้านเช่าขึ้นมาหลายสิบหลัง แล้วก็ปล่อยให้คนที่เข้ามาใหม่เช่า ต่อสู้กันจนขึ้นโรงขึ้นศาล เขาก็ไม่ยอม จนมาปีที่แล้วนี้ เจ้าของบ้านก็มาป่วยตาย น้องอีกคนก็โดนจับคดียาบ้า เราก็เลยเอามาเป็นข้อได้เปรียบจนเขายอม”

(อาน: 2553)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ซึ่งจะทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นขาดรายได้ที่เคยได้รับอยู่ประจำ และมีผู้ที่ไม่ยอมเข้าร่วมโครงการ เพราะเป็นคนเร่ร่อนที่ไม่มีเงินพอที่จะเป็นเงินต้นในการปลูกสร้างบ้าน คนในชุมชนขาดการรวมกลุ่ม เพราะต่างคนต่างอยู่ จึงทำให้ขาดความสามัคคีภายในชุมชน

ในด้านครอบครัว เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในลักษณะหาเช้ากินค่ำ จึงทำให้ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานของตนเอง เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา เช่น ยาเสพติด ลักขโมย และขาดการศึกษา เป็นต้น

2. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า บ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้เก่า และบ้านครึ่งอิฐครึ่งไม้ 2 ชั้น หลังคามุงสังกะสี มีสภาพชำรุดทรุดโทรม รongลงมาเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวยาวติดต่อกันเป็นเรือแฉกเหมือนลักษณะบ้านพักชั่วคราวของคณงานก่อสร้าง ซึ่งแต่เดิมเป็นบ้านพักคณงานที่ทำการก่อสร้างแปลดการแห่งชาติ ก่อสร้างทางด่วนบ้าง ภายหลังเมื่อโครงการเสร็จบ้านพักไม้รื้อออก จึงมีผู้เข้ามาอยู่อาศัยและบ้านบางส่วนเป็นบ้านไม้ 3 ชั้น หลังคามุงสังกะสี สภาพบ้านมีลักษณะการสร้างปลอดภัยต่อการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เนื่องจากเกิดการต่อเติมและขยายบ้านทีละเล็กทีละน้อย เพื่อทำห้องเช่าราคาถูก อุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านและสภาพโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นไม้เก่าบ้างเป็นไม้อัดเป็นแผ่นป้ายโฆษณาต่างๆ แล้วแต่ฐานะทางการเงินของผู้อยู่อาศัย หลังคาส่วนใหญ่มุงสังกะสี สภาพบ้านส่วนใหญ่มีสภาพชำรุดทรุดโทรม และค่อนข้างแออัด ไม่มีพื้นที่สาธารณะประโยชน์เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมส่วนรวมต่างๆ ในชุมชน เช่นการประชุม การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้ขาดการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ระบบการจัดการน้ำเสีย การระบายน้ำ และการจัดการขยะขาดประสิทธิภาพ จนทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนเต็มไปด้วยขยะและน้ำเน่าเสียเป็นสาเหตุของยุงวางไข่ และนำไปสู่โรคไข้เลือดออกตามมา

3. ปัญหาด้านสุขภาพ

เนื่องด้วยกลุ่มคนในชุมชนเป็นผู้มีรายได้น้อย เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยจึงต้องอาศัยการซื้อยามากินเอง เพราะไม่มีเงินพอที่จะไปรักษาในโรงพยาบาล จึงเป็นการรักษาที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดพื้นที่ว่างในการออกกำลังกาย และทำกิจกรรมต่างๆ ขาดพื้นที่ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ เช่นการเล่นกีฬา เด็กๆ และวัยรุ่นจึงหันไปสนใจยาเสพติด การพนัน

ผลงานวิจัยนี้ศึกษาปัญหานี้กับนักปฏิบัติ

“ตอนที่บ้านป่าเป็นแบบถ่านะ มันไม่เห็นหรือว่าใครเข้าใครออก เด็ก ๆ หลาน ๆ เราจะไปกับใครเราก็ไม่รู้ พวกขายยาที่เข้ามา มันก็เข้ามาง่าย เด็กมันพาคนแปลกหน้าเข้าบ้านเราก็ไม่รู้เด็กมันไม่มีที่เล่นที่เตะบอลกัน”

(อวน

: 2553)

ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพไม่ดีเท่าที่ควร

จากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามข้อ 2 เป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่างๆตามมา เช่น โรคไข้เลือดออก โรคทางผิวหนัง โรคทางเดินหายใจเป็นต้น ล้วนแล้วแต่มาจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี

การบริโภคอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากขาดพื้นที่ในการทำครัว และอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหารไม่สะอาด

4. ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้างรายเดือน นอกจากนั้นมีอาชีพต่างๆเช่น เจ้าของห้องเช่า กรรมกรรายวัน รับจ้างทั่วไป เป็นต้น และน้อยที่สุดคือ ข้าราชการ สำหรับสถานที่ที่ประกอบอาชีพทั้งค้าขายและรับจ้าง ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณตลาดคลองเตย สีลม สวนลุม สุขุมวิท 72 หัวลำโพง เป็นต้น

ปัญหาของการประกอบอาชีพของคนในชุมชน คือยังมีปัญหาคนว่างงาน เนื่องจากขาดความรู้ ทักษะ และทุนทรัพย์ในการลงทุน บ้างเป็นคนสูงอายุที่ไม่สามารถออกไปทำงานในที่ไกลๆได้

“ป้าเนี่ย แก่แล้ว ไปสมัครงานที่ไหนเค้าก็ไม่รับ
ไปทำไกลๆก็ไม่ไหว เลยต้องอยู่บ้านเลี้ยงหลาน
ขายของในบ้าน ไปวันๆ”

(สายสุณีย์: 2553)

เป็นเหตุให้กลุ่มคนเหล่านี้หันไปประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต เช่น ค้ายาเสพติด เล่นการพนัน และนำไปสู่ปัญหาหนี้ออกระบบ

ส่วนที่ 3 สภาพชีวิตความเป็นอยู่หลังเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

ในส่วนที่ 3 เป็นผลการศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพชีวิตของชุมชนพัฒนาบ่อนไถ่ หลังมีโครงการบ้านมั่นคงเข้ามา ซึ่งโครงการบ้านมั่นคงมีผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่มีความยินดีที่มีโครงการบ้านมั่นคงเข้ามาช่วยเหลือ ไม่เพียงแต่ด้านที่อยู่อาศัยเท่านั้น ยังให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ อีกหลายด้านดังนี้

1. ด้านสังคม

คนในชุมชนได้ร่วมกันต่อสู้เพื่อทวงสิทธิ์ในการตั้งที่อยู่อาศัย ซึ่งเดิมที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ ได้ให้ชาวบ้านย้ายออก บางส่วนได้ย้ายขึ้นไปอยู่แฟลตบ่อนไถ่ที่สร้างขึ้นใหม่ในเวลานั้น แต่ยังมีชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพค้าขาย หาบเร่ รถเข็น ไม่สามารถขึ้นไปอยู่ได้ เพราะลำบากต่อการประกอบอาชีพ จึงมีการรวมตัวกัน

ต่อสู้พร้อมทั้งจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ขึ้น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ร่วมด้วย องค์กรพัฒนาชุมชน(พอช.) และสำนักงานเขตคลองเตยจึงนำโครงการบ้านมั่นคงเข้ามาในชุมชนพัฒนาบ่อนไก่

การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทางด้านสังคม ได้แก่

1.1 การรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อต่อสู้กับกลุ่มผู้มีอิทธิพลที่ต่อต้านโครงการเพราะจะทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นขาดรายได้จากการเปิดบ้านเช่าหลายสิบห้อง จนมีการฟ้องร้อง ขึ้นศาลหลายครั้ง เกิดความสามัคคีกันภายใน และมีความกล้าในการต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และเพื่อสิทธิประโยชน์ของตน

1.2 เกิดการเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมมากขึ้น สร้างชุมชนให้เป็นปึกแผ่นเพราะการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ คนในชุมชนจะต้องร่วมกันดูแล และมีส่วนร่วมในการฝากเงินเพื่อเป็นเงินต้นในการสร้างบ้าน พร้อมทั้งเป็นการรักษาสิทธิเพื่อที่จะได้เข้าร่วมโครงการ

1.3 มีการจัดตั้งโครงการตำรวจบ้าน

“ป่าคนเนี่ยเค้าเป็นตำรวจบ้าน ไม่ได้ค่าจ้างอะไรหรอก

ตามจิตอาสาเฉยๆ เรานะเห็นคนทำผิดเราไม่มีสิทธิจับ

เราแค่คอยช่วยแจ้งตำรวจให้เค้าเข้ามาดู ก็จะทำให้ใครรู้

ไม่ได้เดี่ยวจะเดือดร้อนตัวเอง”

(สายสุนีย์

: 2553)

คือให้คนในชุมชนเป็นอาสาสมัครเข้ามาดูแลความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่รายงานความผิดปกติที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้กับตำรวจท้องที่ เช่น ปัญหายาเสพติด และการลักขโมย เป็นต้น

1.4 ด้านปัญหาเด็ก และเยาวชน ผู้ใหญ่ในชุมชนจะช่วยกันดูแลได้ทั่วถึงขึ้นเพราะ สภาพบ้านเป็นระเบียบเรียบร้อย ใครเข้าออกก็จะสามารถสังเกตได้ง่าย

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

โครงการบ้านมั่นคง คือการสร้างบ้านที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเลือกแบบบ้าน โดยการลงคะแนนเสียง เพื่อให้ได้ตามความต้องการของคนในแต่ละชุมชน และการปลูกสร้างนั้นย่อมทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และได้มาตรฐานกว่าที่อยู่เดิม ทำให้การจัดสรรพื้นที่มีความลงตัว ไม่แออัดเหมือนก่อน มีพื้นที่เป็นลานอเนกประสงค์

“เนี่ยลานข้างหน้าตรงเนี่ย เค้าว่างไว้เป็นลานจัดกิจกรรม
 ของชุมชน มีที่เดียว เค้าเอาไว้จัดงานอย่างวันพ่อวันแม่
 หรือเอาไว้ซ้อมดับเพลิงอะไรเงี้ย บางทีก็มีทำบุญกัน
 นิมนต์พระมาวันสำคัญ ๆ”

(วรรวิทย์: 2553)

เพื่อให้คนในชุมชนได้ใช้จัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดประชุมภายในชุมชน การทำบุญใน
 เทศกาลต่างๆ การจัดงานวันพ่อ วันแม่ เป็นต้น

การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเป็นไปในทางที่ดีขึ้น มีการวางท่อระบายน้ำ ถึงขยะรวมที่
 รถเก็บขยะของกรุงเทพมหานครเข้ามาเก็บได้ ซึ่งก่อนโครงการเข้ามาไม่มีถนนที่รถยนต์สามารถ
 เข้าได้ จึงทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น ประชาชนรู้สึกห่วงแหนกับสาธารณะสมบัติมากขึ้น

3. ด้านสุขภาพ

ปัญหาด้านสุขภาพเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างชัดเจน เพราะสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ทำให้
 ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากโรคทางเดินหายใจ ทางเดินอาหาร โรคผิวหนัง และไข้หวัดต่างๆ ลดลง
 อย่างเห็นได้ชัด พร้อมทั้งมีอนามัยชุมชนที่ไม่เก็บค่ารักษาพยาบาลแต่ใช้วิธีตั้งตู้บริจาคแทน เมื่อ
 มาใช้บริการครั้งหนึ่งจะหยอดตู้บริจาคครั้งต่อครั้ง ตามกำลังทรัพย์

มีพื้นที่สำหรับเล่นกีฬา และทำกิจกรรมต่างๆ และมีสนามเด็กเล่นทำให้ประชาชนใน
 ชุมชนมีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น สุขภาพจึงแข็งแรงขึ้น

4. ด้านการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพเป็นปัจจัยหลักต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ เพราะคนใน
 ชุมชนทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นได้ถูกแก้ไขไป เช่น
 พื้นที่ในการประกอบอาหาร ไปขาย มีพื้นที่มากขึ้นและถูกสุขลักษณะ ปัญหารถเข็นที่ใช้ค้าขายเคย
 หายบ่อยครั้งเพราะลักษณะของการปลูกสร้างบ้านก่อน โครงการบ้านมั่นคงมีความซับซ้อนและ
 ไม่มีพื้นที่พอสำหรับทุกบ้าน ปัจจุบันไม่เกิดปัญหานี้แล้ว

“คนงานก็คนในชุมชนเรานี้แหละ ใครว่างก็มาทำค่าจ้าง
เป็นรายวันไป บ้านเราก็ได้เร็วขึ้นด้วย แล้วเราอยาก
ได้แบบไหนเราก็บอกนายช่างโดยตรง สร้างเอง
ต่อเติมเองได้ เสียเงินอีกนิดหน่อย แต่เราก็ได้ค่าจ้าง
อยู่แล้วดีกว่าอยู่ว่าง ๆ”

(สายสุนีย์: 2553)

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้จัดตั้งโครงการฝึกออาชีพให้กับกลุ่มผู้สูงอายุแม่บ้าน ที่
ขาดทักษะและความรู้ในการ ทำน้ำยาล้างจาน สบู่เหลว เพื่อค้าขายภายในชุมชนและท้องตลาดใน
บริเวณนั้น

คนว่างงานก็จะมีอาชีพ คือ การรับจ้างเป็นคนงานก่อสร้าง เพราะโครงการยังดำเนินอยู่
ตลอดช่วงหลายปี ทำให้มีคนเหล่านี้มีส่วนร่วมในการสร้างบ้านของตนเอง ได้ค่าจ้าง และถ้าช่วย
สร้างบ้านของตน การผ่อนส่งค่าบ้านก็จะลดลงด้วย

จาก “โครงการบ้านมั่นคง” ที่เข้ามาสู่ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ ได้ทำให้คุณภาพชีวิต
เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความยินดีที่เข้าร่วมกัน
ต่อสู้จนได้สิทธิในการอยู่อาศัยในพื้นที่เดิม และเสียค่าเช่าที่น้อยกว่าที่อยู่เดิม ทำให้ปัญหาต่างๆ
ของชุมชนหมดไป เป็นรากฐานที่ดีของครอบครัวในอนาคต ตามชื่อโครงการที่ว่า “บ้านมั่นคง”

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าแนวทางในการพัฒนาชุมชนโดยโครงการต่าง ๆ ของทั้งรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนล้วนแล้วแต่เป็นโครงการที่มีความมุ่งหวังพัฒนาให้ชุมชนเหล่านั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามความเหมาะสมของโครงการ โครงการบ้านมั่นคงชุมชน ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ คลองเตย เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความท้าทายในการเข้าไปพัฒนา เนื่องจากหลายปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน มีทั้งการต่อต้าน ปัญหาเรื่องงบประมาณ ด้านสิทธิมนุษยชน แต่ทางเจ้าของโครงการ คือ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) ได้ร่วมมือกันจนโครงการได้ดำเนินมาถึงปัจจุบัน นับว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในระดับหนึ่ง คือ ได้ตอบสนองความต้องการของชาวบ้านในเรื่องที่อยู่อาศัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ดำเนินไปในทางที่ดี เป็นที่พอใจต่อทุกฝ่าย แม้จะมีข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ มากมาย แต่ก็มีการแก้ไขคล่องตัวไปได้ ซึ่งจะ เป็นแบบอย่างในการทำโครงการกับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

อภิปรายผลการศึกษา

โครงการบ้านมั่นคง ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ ใช้เวลาเริ่มโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นเวลากว่า 4 ปี ได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวชุมชนพัฒนาบ่อนไก่อมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากเดิมที่สภาพชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด ลักษณะการอยู่อาศัยของคนในชุมชนเป็นแบบการพึ่งตนเอง และเอาตัวรอดโดยที่ไม่สนใจการพัฒนาสภาพแวดล้อมและสภาพการเป็นอยู่ของชุมชนโดยรวมให้ดีขึ้น ขาดความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วม เพื่อช่วยเหลือดูแล และพัฒนาชุมชน สภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี แต่เมื่อมีโครงการบ้านมั่นคงเข้ามา ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมความสามัคคีของคนในชุมชน และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่น การร่วมมือกันคิดแบบแปลนบ้าน สร้างบ้าน และช่วยกันดูแลสอดส่องบุตรหลานของกันและกัน พร้อมทั้งให้ความสำคัญของการเป็นครอบครัว ปัญหาต่างๆที่เคยเกิดขึ้นได้ถูกแก้ไข และลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานทางภาครัฐ ยังมีความล่าช้าในการจัดการระบบ สาธารณูปโภคและการให้ความช่วยเหลือในเรื่องงบประมาณ ดังนั้นหน่วยงานทางภาครัฐที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนระบบการจัดการที่สามารถให้ความช่วยเหลือกับ ชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชน และจะทำให้โครงการบ้าน มั่นคง ชุมชนบ่อนไถ่ เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. หน่วยงานของรัฐ ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาพัฒนาโครงการบ้านมั่นคง ชุมชนพัฒนา บ่อนไถ่ ควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือดูแลในเรื่องงบประมาณ ในด้านต่างๆของชุมชน เช่น ปัญหาด้าน การจัดการที่อยู่อาศัย ปัญหาการจัดการน้ำเน่าเสีย ขยะ การสาธารณูปโภคต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและ การจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการ และประสิทธิภาพที่ดี อันจะเป็นการ วางรากฐานที่ดีให้กับบ้านมั่นคงชุมชนพัฒนาบ่อนไถ่ และยังรวมไปถึงรูปแบบการจัดการที่ดีในการ สร้างโครงการ บ้านมั่นคงในชุมชนอื่นๆอีกด้วย

2. ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน ควรมีการสร้างจิตสำนึกและวินัยที่ดี ในการอยู่อาศัยร่วมกัน และมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาด้านต่างๆเบื้องต้นด้วยตัวของชุมชนเอง ควรมีการรวมกลุ่ม กันทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี อันจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และ สามารถที่จะต่อสู้กับปัญหาด้านต่างๆได้ ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะจัดกิจกรรมให้ ความรู้และทำการพัฒนาคนในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น จัดการดูงาน สอนการประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มแม่บ้าน เพื่อจะให้คนในชุมชน มีการพัฒนาที่ดีและมี ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ผู้ศึกษาควรที่จะใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลาย เนื่องจากเก็บ ข้อมูลค่อนข้างยาก เพราะด้วยสภาพแวดล้อม และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างสาขาอาชีพ ควรที่จะวางแผนเรื่อง ของเวลาในการเก็บข้อมูล

2. การศึกษาควรเน้นในปัญหาด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ปัญหายาเสพติด และเงินกู้ยืมนอกระบบเพื่อความเข้าใจในปัญหาอย่างลึกซึ้ง และสามารถหาแนวทางการแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- เกษม จันทร์แก้ว. 2540. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์และคณะ. พิมพ์ครั้งที่10. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ. (2545). บรรณาธิการ. ชุมวิชาการวิจัยชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ ๑ : เอสอาร์.พีรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- ชุติมา เลาหวิจิตรจันทร์. 2544. คุณภาพชีวิตของนักสังคมสงเคราะห์สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐชัย ดันตีสุข. สภาพปัจจัยและปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม. รายงานการสัมมนาผู้แทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในแหล่งเสื่อมโทรม.(23-30มกราคม 2523) : 30.
- ทรงศักดิ์ เทพสาร. 2542. คุณภาพชีวิตของครัวเรือนชาวเขาในชุมชนเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ทองสุข ขันทอง. นิเวศวิทยาเมืองปัญหาของกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 1). กรุงเทพฯ : วัชรินทร์การพิมพ์. 2520:193.
- ประเวศ วะสี. (2541). ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม. กรุงเทพฯ ๑
- ประเวศ วะสี. 2545. พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ : ธรรมนูญสุขภาพของคนไทย เครื่องมือนวัตกรรมทางสังคม. นนทบุรี : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ กระทรวง
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.
- ผาสุก มุทเมธา. 2535. คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัด การเคหะแห่งชาติ. คู่มือการปรับปรุงชุมชนแออัด. (12 กรกฎาคม 2525):8.
- พัฒน์ สุจำนง. (2524). การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ ๑ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2540). ข้อเสนอคำจำกัดความในประชาสังคม : ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพฯ ๑ : สำนักพิมพ์มติชน.
- มณูญ บูรณพัฒนา. 2547. การจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่
- ยุทธศักดิ์ เดชยนต์. สังคมสงเคราะห์: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ ฯ : นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กรมหาชน). ความเป็นมาและหลักการบ้านมั่นคง. กรุงเทพฯ ฯ : โครงการบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, ม.ป.ป.

..... คู่มือบ้านมั่นคงฉบับชาวบ้าน. กรุงเทพฯ ฯ : ส่วนประชาสัมพันธ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน , ม.ป.ป.

..... กรณีศึกษา ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2547. สันธยา พลศรี. 2545. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2524). พุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2533). การพัฒนาชุมชน : กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2526). การพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สุเทพ เชาวลิท. (2524). การบริหารการจักการภาครัฐแนวใหม่. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ เสมาธรรม.

อานันท์ กาญจนพันธ์. (2536). วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน : พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการ

อานันท์ กาญจนพันธ์. (2536). ศักยภาพชุมชนและการพัฒนา : กรอบความคิด และแนวทางการวิจัย

อานนท์ อาภาภิรมย์. ลักษณะสังคมและปัญหาสังคมไทย, ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ ฯ : พีร พัทธนา, 2522.

อภิชัย พันธเสน.(2539). พุทธเศรษฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ ฯ : อมรินทร์

ศิริ ฮามสุโพธิ์. 2543. ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.

ภาษาอังกฤษ

Dean H. 1985. Essential of Psychological Testing. 5 th. ed. New York : Harper

Liu B.C. 1975. Quality of Life : Concept, measure and Result The American Journal of Economic and Sociologic 34,1.

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

แนวคำถาม

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

ชุมชนบ่อนไก่ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

1. ขั้นตอนก่อนเริ่มการสนทนา

- แนะนำตัว และวัตถุประสงค์ในการสนทนา
- ขออนุญาตจดบันทึก และถ่ายภาพระหว่างสนทนา

2. คำถามข้อมูลทั่วไป

- ชื่อ นามสกุล
- อายุ
- อาชีพ
- ที่อยู่
- รายได้โดยเฉลี่ย/เดือน
- ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว
- หน้าที่ในชุมชน

3. คำถามเกี่ยวกับชุมชน

- ประวัติความเป็นมาของชุมชน
- จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน
- อายุเฉลี่ย
- อาชีพของคนในชุมชน
- สถานประกอบการที่มีในชุมชน
- ประวัติการก่อตั้งโครงการบ้านมั่นคง

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

- ที่มาและปัญหา

- วิธีการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา

- การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ชุมชน

- ที่มาและปัญหา

- วิธีการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา

- ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

- ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วมภาครัฐ

- หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานเหล่านั้นอย่างไร

- ความต้องการเพิ่มเติมจากหน่วยงานนั้นๆ

4. คำถามด้านการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต

- ด้านสังคม

- วิธีชีวิตความเป็นอยู่

- กิจกรรมที่มีการจัดร่วมกัน

- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชน

- การดูแลเอาใจใส่สาธารณะประโยชน์

- ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น/ระยะยาว

- ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก

- ความพึงพอใจและความต้องการเพิ่มเติมหลังเข้าร่วมโครงการ

- ด้านสุขภาพ

- วิธีการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วย

ผลงานวิจัยนวกศึกษา ระดับปริญญาตรี

- สถานพยาบาลในชุมชน
- วิธีการและสถานที่ในการประกอบอาหาร
- กิจกรรมด้านสาธารณสุข
- สถานที่ออกกำลังกาย
- วิธีการป้องกันดูกรน้ำยุงลาย และ โรคติดต่ออื่นๆ
 - ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น/ระยะยาว
- ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก
 - ความพึงพอใจและความต้องการเพิ่มเติมหลังเข้าร่วมโครงการ
- ด้านสิ่งแวดล้อม
 - การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลทำอย่างไร
 - การจัดการปัญหาน้ำเน่าขังทำอย่างไร
 - ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น/ระยะยาว
- ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก
- ความพึงพอใจและความต้องการเพิ่มเติมหลังเข้าร่วมโครงการ
- ด้านการประกอบอาชีพ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

 - อาชีพหลัก/เสริมของคนในชุมชน
 - รายได้
 - ความเปลี่ยนแปลงทางการประกอบอาชีพ
 - ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ
 - ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น/ระยะยาว
 - ความพึงพอใจและความต้องการเพิ่มเติมหลังเข้าร่วมโครงการ

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ผู้ให้ข้อมูล

1. พ.ต.ท.เดชา พรหมสุวรรณ 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง กรรมการฝ่ายเงินกู้
2. นางภัทรวรรณ จำหนองว่า 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง กรรมการฝ่ายศึกษา
3. นายรัตนศักดิ์ เข้มเพชร 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง เลขา
4. น.ส.วันวิสาข์ ชารีนาค 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง กรรมการฝ่ายศึกษา
5. นายวรวิทย์ มาระโย 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง ประธานสหกรณ์
6. นายสะอาด สมส่วน 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง กรรมการฝ่ายเงินกู้
7. นายสังวาลย์ พวงภู 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง กรรมการฝ่ายศึกษา
8. น.ส.สายสุนีย์ ศรีกุลชร 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง เรัญญิก
9. นายสาธิต หัสดร 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง กรรมการฝ่ายเงินกู้
10. นางอวน คันยุไร 1/99 ซอยปลุกจิต ถนนพระราม 4 แขวงลุมพินี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง รองประธานสหกรณ์

ผลงานวิจัยนี้ทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

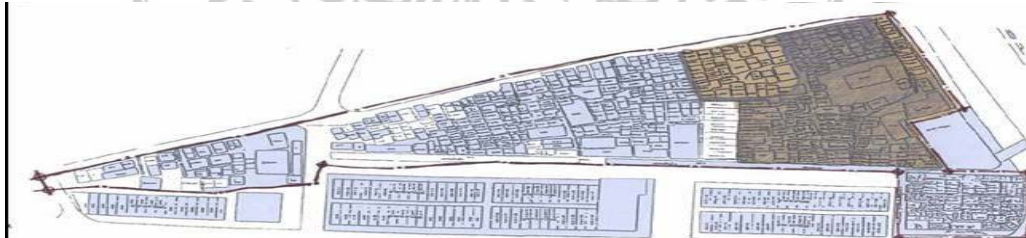

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

สภาพที่อยู่อาศัยเดิม

แบบแปลนที่อยู่อาศัยใหม่

บ้านที่สร้างเสร็จแล้ว

รูปการเก็บข้อมูล

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ นายฉัตรชัย สิ้นจ้อย

ที่อยู่ 222/119 ถ. บางแวก แขวง บางแวก เขต ภาษีเจริญ กทม. 10160

เกิด 24 ตุลาคม 2531

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนชาติศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนทิวาภิเศก

อุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี อำเภอชะอำ

จังหวัด เพชรบุรี

ชื่อ นายณัฐวัฒน์ พุทธิอุดม

ที่อยู่ 20 ถนน เพชรเกษม ซอย23 แขวงปากคลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
10160

เกิด 22 มิถุนายน 2530

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษา โรงเรียนราชบูรณะ

ชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

อุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี อำเภอชะอำ

จังหวัด เพชรบุรี

ผลงานวิจัยนันทศึกษา ระดับปริญญาตรี